SOSIOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI MARS 2022

EILERT SUNDT-OPPGAVE:

FORVENTNINGER TIL FREMTIDEN HOS UNGE I DAG IFHT. UNGE FØR I TIDEN

Av: Oda Jensen Bratland, Catarina Morais Ribeiro og Liv Marie Østebø

Lærer: Kusuma Beathe Chanont Bremset

Skole: Vågsbygd Videregående skole

Klasse: 2MUA

1.0 Innledning

Da vi fikk tildelt denne oppgaven og begynte å tenke gjennom hva vi ville skrive om tok det ikke lang tid før vi bestemte oss for at oppgaven vår skulle omhandle mental helse blant tenåringer. Grunnen til at dette interesserer oss er at vi som tenåringer selv merker at dette er et tema som er viktig for mange av våre egne venner og bekjente, og at det er viktig å ha større kunnskap om temaet. Mental helse og påvirkningen ungdommers mentale helse har på deres livskvalitet er et av de mest diskuterte temaene i dagens samfunn. Gjennom den nasjonale undersøkelsen UngData-undersøkelsen fra 2016 vises det at andelen elever på 10.trinn som rapporterte at de var "ganske mye" eller "svært mye" plaget av typiske symptomer på depresjon, slik som bekymring, slitenhet, håpløshet, nedstemthet og anspenthet, hadde økt fra 15,9% i 2011 til 19,7% i 2016. (Surén, 2018)

Denne og lignende undersøkelser gjorde oss interesserte og nysgjerrige på å finne ut mer om unges psykiske helse. I og med at dette er et utrolig vidt tema diskuterte vi oss frem til forskjellige rammer og ulike måter å avgrense oppgaven vår på. Til slutt landet vi på temaet forventninger til fremtiden og hvordan dette har endret seg fra unge i de forrige generasjonene til de som er unge i dag. Vi har gjennom egne opplevelser og erfaringer fått et inntrykk av at de generelle forventningene til framtiden er lavere hos vår generasjon enn våre foreldre og besteforeldres generasjon. Lav motivasjon og mange bekymringer preger tankegangen til de unge vi omgås med, og vi så på dette prosjektet som en mulighet til å få et dypere innblikk i hvorfor det er sånn.

For å få et godt resultat måtte vi finne ut hvilke tanker de eldre generasjonene hadde om sin framtid for så å sammenligne resultatene funnet hos de yngre generasjonen. Vi gikk inn i prosjektet med en tanke om at ungdommer i dag generelt har mindre håp og lavere forventninger til fremtiden, basert på egne erfaringer. Dette tenker vi kan bidra til negativ påvirkning på ungdommers mentale helse og kan være med på å demotivere tenåringer for livet videre, for eksempel ifht. utdanning og jobb. Når vi utformet spørreundersøkelsen ville vi inkludere spørsmål som omhandlet potensielle grunner til disse lave forhåpningene, i tillegg til at vi intervjuet to individer fra aldersgruppen 13-20 og ett individ fra hver av aldersgruppene 30-60 og 70+, for å få et dypere innblikk i hva som kan forårsake de forskjellene vi tenkte vi ville finne.

1.1 Problemstilling

Vi kom frem til følgende problemstilling:

"Har dagens ungdom lavere forventninger til fremtiden enn ungdom i de forrige generasjonene?"

1.2 Hypotese

Vi formet hypotesene:

"Ungdommer i dag har generelt mindre forhåpninger og lavere forventninger enn ungdom i de forrige generasjonene"

2.0 Teoridel

2.1 Generasjons- og karrieremobilitet

Generasjons- og karrieremobilitet går ut på hvilken sosiale status og jobb barn ender opp med i forhold til deres foreldre. Om man skaffer seg høyere utdanning og en bedre jobb enn sine foreldre, f.eks ved at et barn av bønder utdanner seg ved en høyskole eller et universitet, har man foretatt en "positiv" generasjons mobilitet. Generasjons- og karrieremobilitet henger tett sammen med håp og forventninger for fremtiden. Har man lite mobilitet vet man hva man skal ende opp som, hva man kommer til å jobbe med og ca. hva man kommer til å tjene i voksenlivet sitt. For noen kan dette være veldig avlastende, da slipper man usikkerheten for fremtiden. Men for andre kan det være ekstremt fengslende å vite hvordan livet sitt kommer til å se ut. Men i området med høy mobilitet, som er tilfelle i Norge, kan det være mye press for å leve opp til det, for å få seg en god utdanning og en god jobb.

2.2 Maslows behovspyramide

Maslows pyramide teori har fem steg, fra det enkleste av mat og husly til selvrealisering. Teorien sier at man bare søker seg videre opp i pyramiden når man har dekket de enkleste behovene. Altså vil folk ikke søke vennskap eller forhold før man har de andre nødvendighetene. Flere og flere ligger høyere på pyramiden enn de gjorde før, sammenligner man den yngste generasjonen med deres besteforeldre vil man sannsynligvis merke forskjellen. Men det er ikke bare positivt å ligge høyere på behovspyramiden. Når du ligger lenger nede har du konkrete mål å jobbe mot, men desto høyere opp du beveger deg, desto mer teoretiske og individuelle blir målene. Dette kan være vanskelig å navigere og stressende å gå gjennom alene, men likevel er det en prosess hvor det er vanskelig å få hjelp fra andre.

2.3 Goder

Goder er ting man trenger for et godt liv, som for eksempel et sikkerhetsnett, familie og venner, jobb, penger, og hus. Nøkkelgoder er goder som er med på å "åpne dører" til andre goder, som for eksempel utdanning, penger, status, og slikt. Det er flere goder tilgengelig i dag enn det var for de forrige generasjonene, men likevel kan nøkkelgoder være vanskeligere å få tak i, eller nå vært så lite at de kanskje ikke kan bli vurdert som nøkkelgoder engang. For eksempel var 10 år skole mer enn nok til å få seg en godt betalt jobb for to generasjoner siden, men går man ut etter ungdomsskolen og prøver å skaffe seg jobb nå vil man ikke ha mange muligheter.

2.4 Livskvalitet

Livskvalitet er et subjektivt syn på livet, en sammensetning av gode forhold til venner og familie, trivsel på arbeidsplassen eller skolen, glede i fritiden, og så videre vil sammen bestemme livskvalitet. Levestandard er mer objektivt, der ser man på konkrete ting som er med på å skape velferd, som for eksempel tilgang til økonomiske goder. Selv om levestandarden tydelig går opp, kan det være at livskvaliteten går ned. Det kan skje på grunn av mange ting, for eksempel sosiale medier, større press fra samfunnet, høye forventninger fra familie, også videre.

3.0 Metodedel

Vi har tenkt å bruke en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ metode. Vi bruker kvantitativ metode, i form av en spørreundersøkelse, for å få et generelt overblikk over hva folk i de forskjellige aldrende tenker om temaet. Deretter utfyller vi videre med kvalitativ metode i form av intervjuer. Vi har valgt å intervjue flere intervjuobjekter med forskjellige kjønn, alder, yrker og på forskjellige stadier i livet for å gi oss et godt bilde av hva som påvirket dem når de var tenåringer, og hva slags håp og motivasjoner de hadde som unge.

Vi har endt opp med ca. 15 spørsmål, med noen variabler avhengig av svar på utvalgte spørsmål. Noen av spørsmålene er veldig direkte, som spørsmål 3, *«På generell basis, ser/så du lyst på fremtiden?»* Mens andre var mer for å få et innblikk i hvordan motivasjon for visse ting som utdanning, jobb og familie kan ha endret seg. For eksempel spørsmål 5, *«Tror du at du vil/ville komme til å få det jobben du ønsker/ønsket deg?»* eller spørsmål 6, *«Tror/trodde du at du kommer/kom til å stifte familie?»* Slike spørsmål føler vi kan gi oss et bilde av hva som har forandret seg, og i intervjuene våre kan vi gå dypere inn på hvorfor endringer kan ha skjedd og hva annet som kan ha blitt påvirket.

Vi har også med en del spørsmål som kan virke helt irrelevante, som for eksempel spørsmål 10, *«Ser du for deg å bli boende i Norge?»*. Det virker kanskje ikke relevant for problemstillingen vår, men det kan likevel være med på å få frem forskjeller mellom generasjonene. Verdenen er mye mer globalisert enn den var for to generasjoner siden, noe som kan både være med på å åpne for muligheter, men også å skape usikkerhet og frykt. Det kan også si noe om forskjeller i unges behov nå i forhold til sine besteforeldre. Det er kanskje en større trang til å utforske verdenen og å komme seg ut av Norge, som kan ha noe med livskvalitet å gjøre. Det vil tenker vi også å utbre dypere i intervjuene våre.

Vi har tenkt mye på validitet og relabilitet. Det er vanskelig å vurdere relabilitet når det bare er gjennomført en undersøkelse, men vi kan sammenligne med andre undersøkelser om velferd og livskvalitet, for eksempel undersøkelser fra SSB, i tillegg til det vi selv ser reflektert i våre miljø, og ut ifra det vurdere relabilitet. Validitet er også vanskelig å vurdere, ettersom spørreundersøkelsen vår er helt avhengig av at folk svarer ærlig. Det er umulig å kontrollere alle svarene vi får, og siden alt er anonymt kan vi heller ikke sjekke at det som har blitt svart stemmer. Likevel har vi gjort det tydelig at alle svar er anonyme, at ingen kan se hva hvert individ har svart, og bedt alle svare så ærlig som mulig. Vi kan bare gå ut ifra at alle svarene vi har fått er ærlige.

4.0 Presentasjon av resultatene

Mann 81 år:

Hadde du noen bekymringer angående fremtiden? Bekymret du deg for krig, eller fattigdom, klimaendringer?

Jeg tror ikke det. Vi hadde just hatt en krig, det var jo uro men jeg kan ikke si det preget meg noe. Tror ikke det.

Mann 31 år:

Så hvilke bekymringer hadde du angående fremtiden generelt?

Det var vel mer sånn hverdagslige bekymringer, som strekker tiden til i forhold til studiemessig og jobbe med skole. Jeg jobbet jo mest med skolen, vi trente veldig hver eneste dag, 2 timer timer trening med kickboxing så da var det ikke så mange timer igjen av døgnet. Så det er sånn, får tiden til å strekke til da, egentlig.

Gutt 17 år:

Har du noen bekymringer angående fremtiden?

Skolen, min mentale helse, min generelle helse.

Jente 16 år:

Hvilke bekymringer har du angående fremtiden? Fortell oss litt enkelt

Kapitalismen er et veldig dårlig system med massemilionærer som fucker folk over konstant, hele den greia jeg er sikker dere begge vet hva jeg mener, og sikkert krig, nuclear bombs, det der. Jeg tenker ikke så mye på det men det er en mulighet. Også forurensing og bare jorda kommer ikke til å være så levelig. Pluss antibiotika, folk begynner å bli immune mot det fordi vi skaper ikke nok antibiotika og det er for stort

forbruk. Også samfunnet er litt ulevelig, jeg føler ikke man kan være glad og leve et skikkelig bra liv i det samfunnet vi har, selv om vi lever i Norge som er et ganske rikt land, så er det fortsatt… og måten folk som jobber blir behandlet på, mye å forbedre der. Pluss mennesker generelt, ikke så glad i de. Så jeg vil liksom ikke leve i en sånn verden, og overpopulasjon er også en greie, matmangel, og bare hvor fucka resten av verdenen er.

4.1 Resultat av spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen vår besto av femten spørsmål som tilpasses etter alder og to tilleggsspørsmål som stilles om du svarer ja på et foregående spørsmål. Av disse femten valgte vi å drøfte følgende resultater fra undersøkelsen:

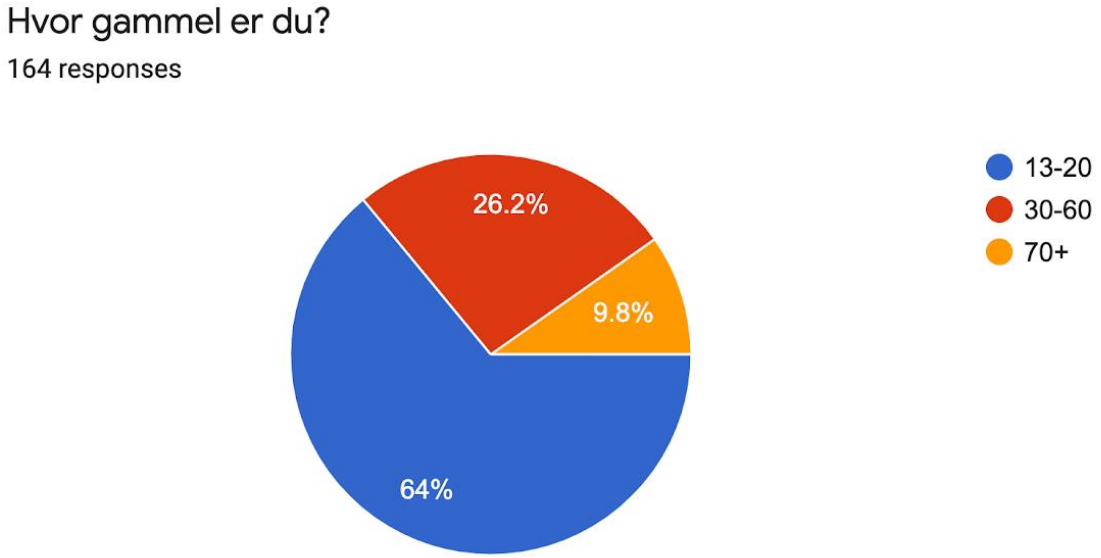

Som vi ser i diagrammet over er det tydelig forskjell i antall svar fra de forskjellige aldersgruppene. Hele 64,2%, 105 stykk av de som svarte var i aldersgruppen 13-20. 26,2%,43 stykk, er 30-60 og bare 9,8%, 16 stykk er 70+.

3) **13** **-** **20**	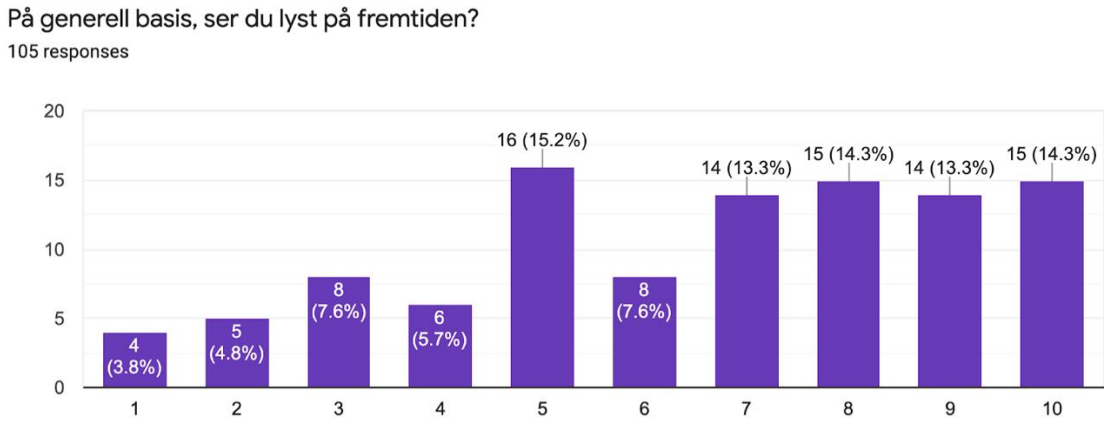
30 **-** **60**	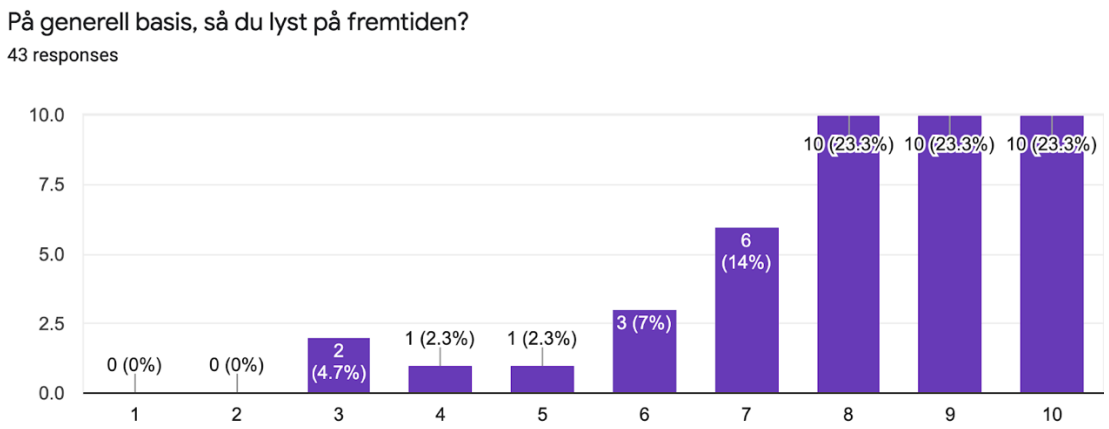
70+	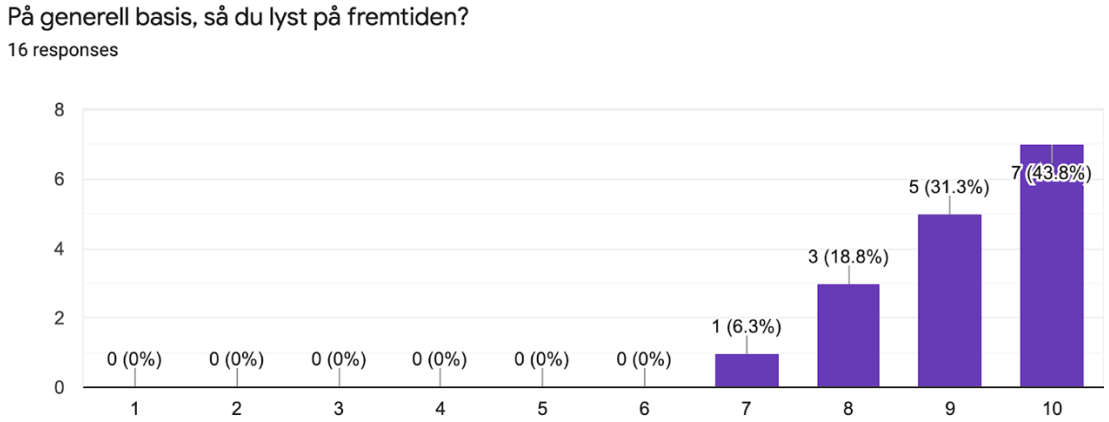

4) **13 - 20**	Ser du for deg at du skal ha en stabil jobb? 105 responses 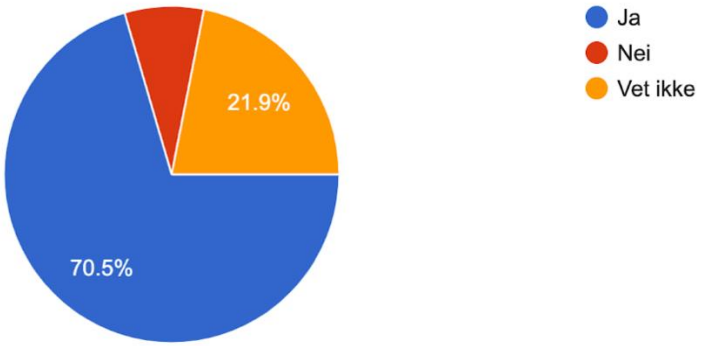
30 - 60	Så du for deg at du skulle ha en stabil jobb? 43 responses 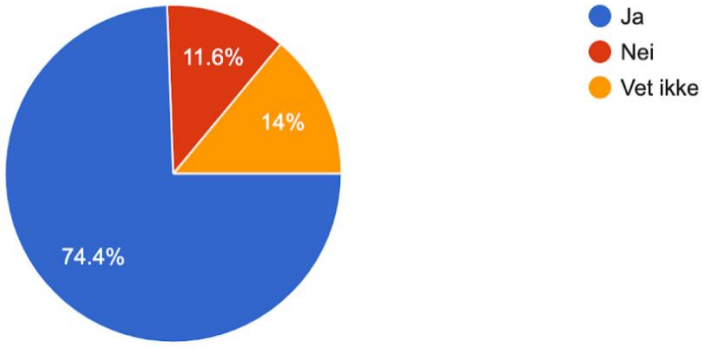
70+	Så du for deg at du skulle ha en stabil jobb? 16 responses 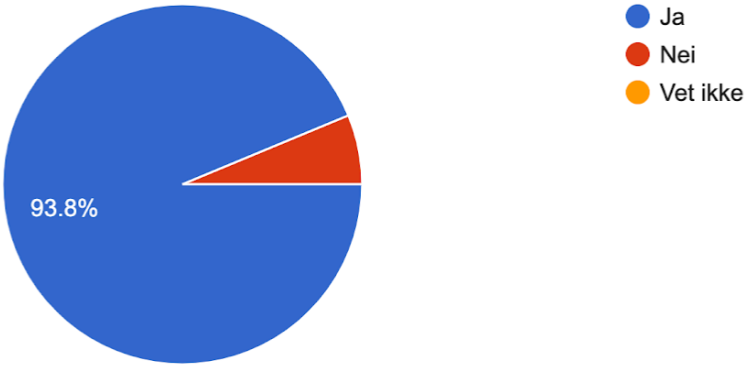

5) **13 - 20**	Tror du at du vil komme til å få den jobben du ønsker deg? 105 responses 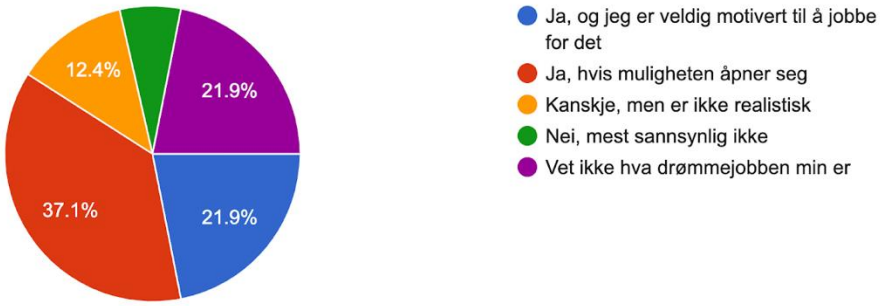
30 - 60	Trodde du at du ville komme til å få den jobben du ønsket? 43 responses 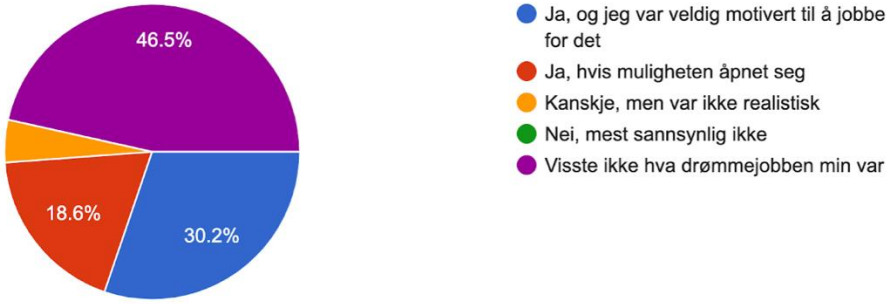
70+	Trodde du at du ville komme til å få den jobben du ønsket? 16 responses 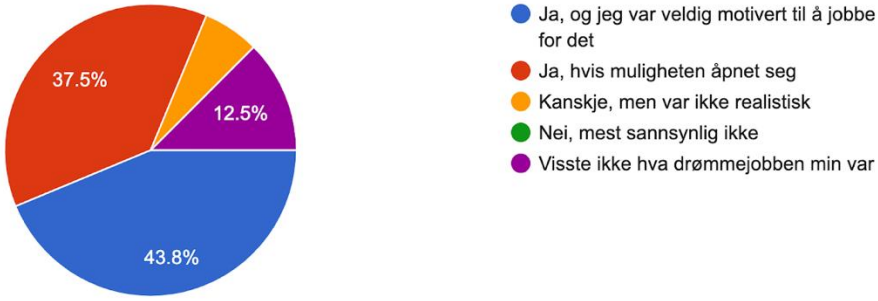

8)

13 - 20

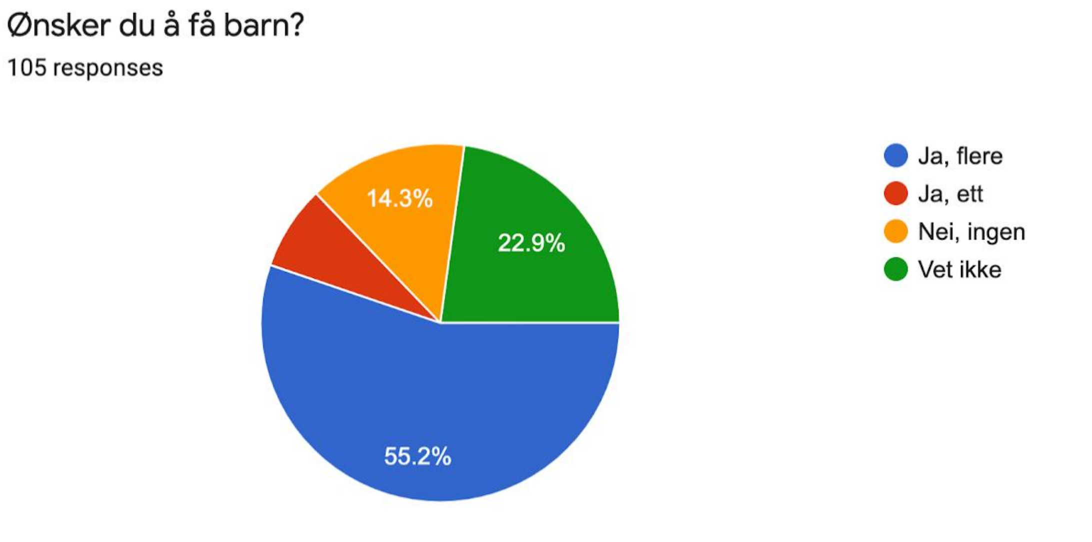

30 - 60

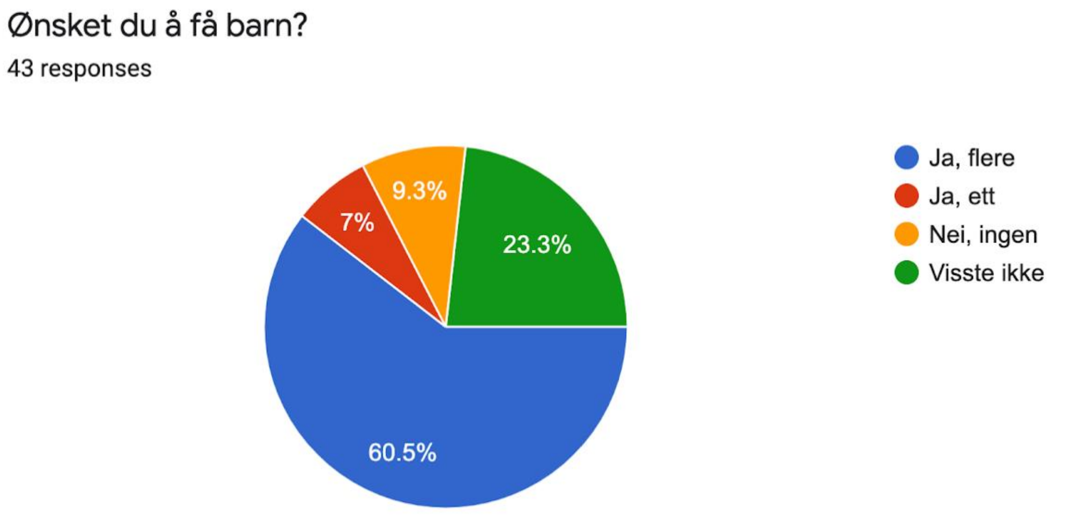

70+

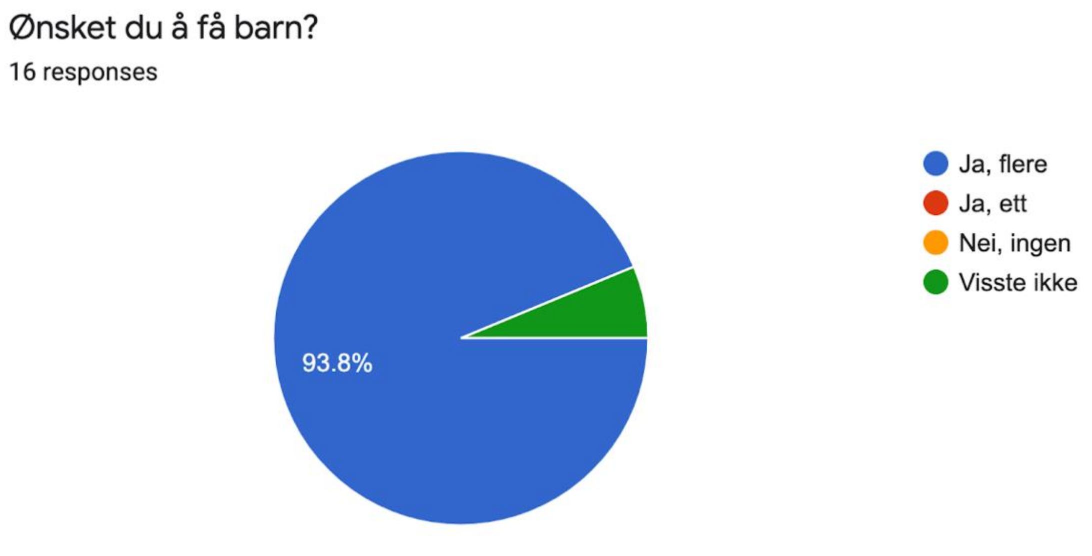

9) **13 - 20**	Tror du at du vil komme til å leve et godt og lykkelig liv? 104 responses 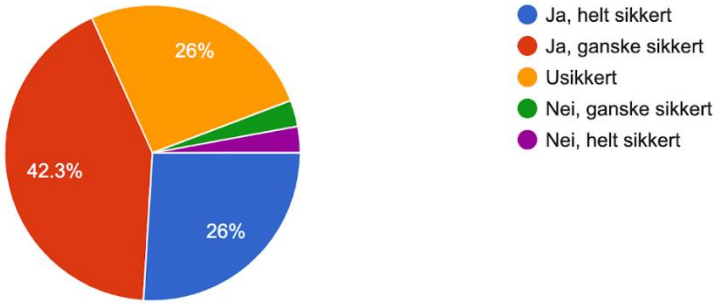
30 - 60	Trodde du at du vile komme til å leve et godt og lykkelig liv? 43 responses 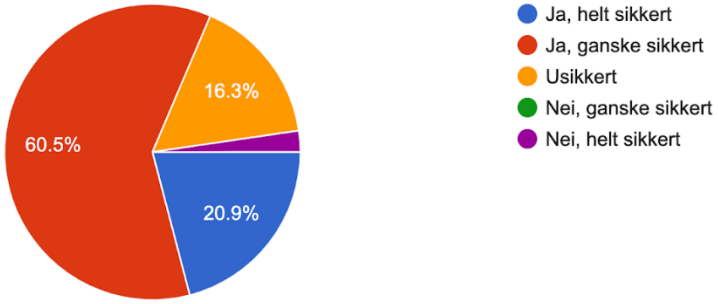
70+	Trodde du at du vile komme til å leve et godt og lykkelig liv? 16 responses 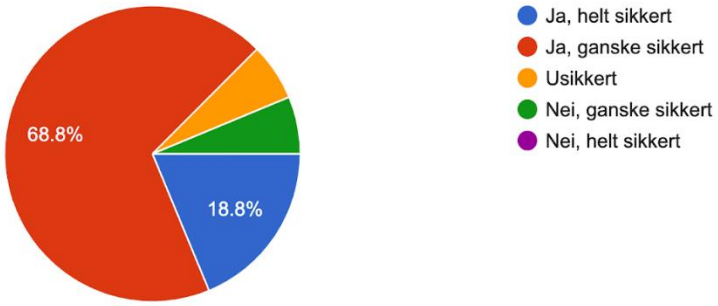

13)

13 - 20

Er du bekymret for noe av det følgende skal påvirke din fremtid?

109 responses

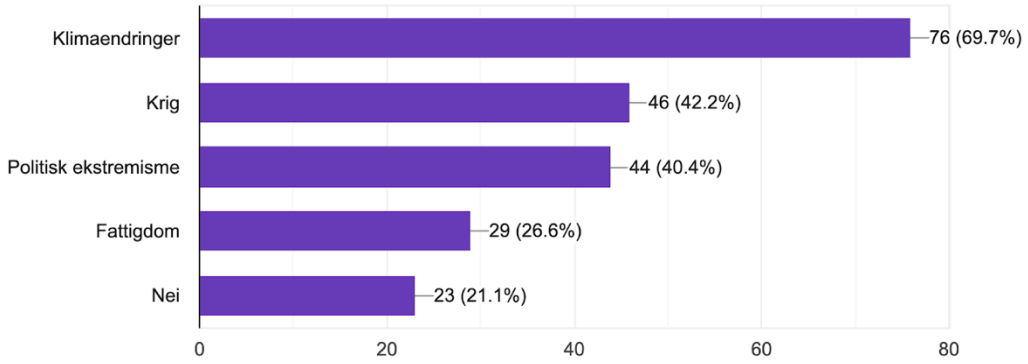

30 - 60

Var du bekymret for noe av det følgende skulle påvirke din fremtid?

34 responses

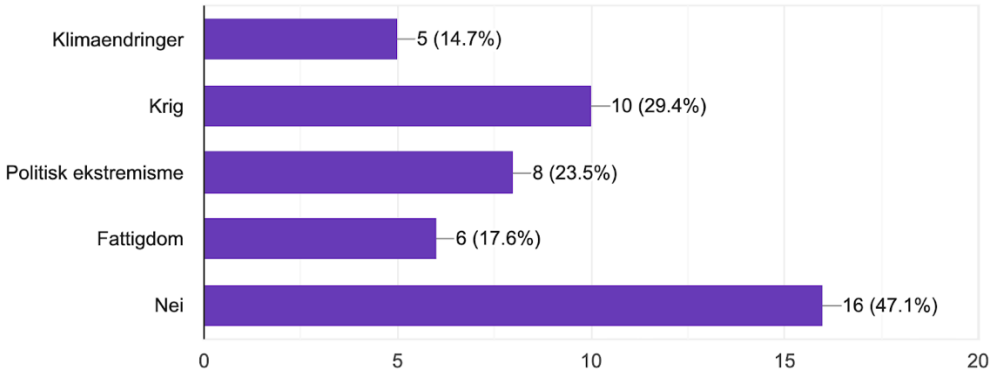

70+

Var du bekymret for noe av det følgende skulle påvirke din fremtid?

16 responses

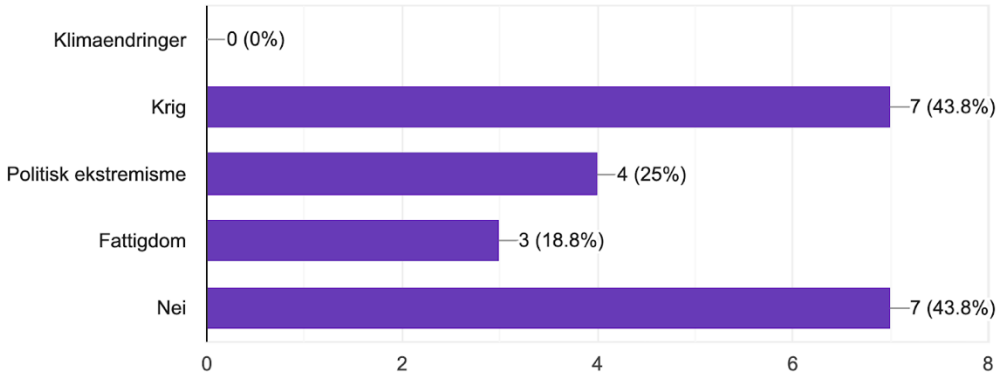

15) **13 - 20**	Er du motivert for videre utdanning? 111 responses 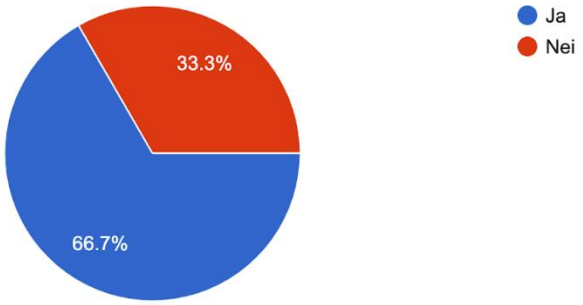
30 - 60	Var du motivert for videre utdanning? 36 responses 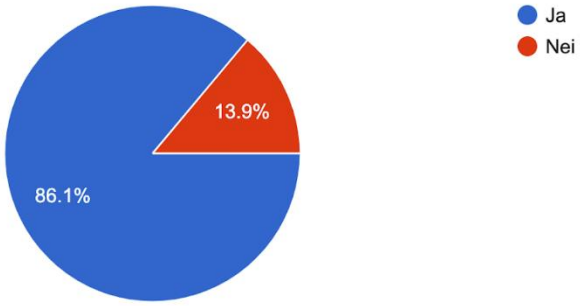
70+	Var du motivert for videre utdanning? 14 responses 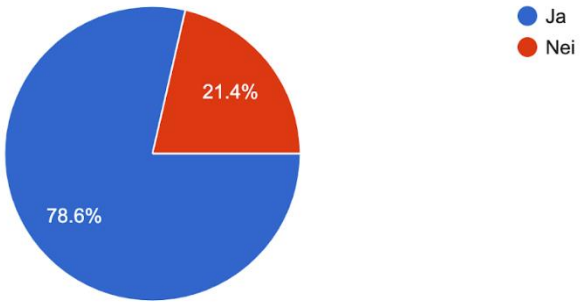

5.0 Drøfting av resultater

Livskvalitet

Når vi vurderer svarene våre, må vi ta i betraktning antall svar vi fikk inn. Med 105 svar innenfor 13-20 gruppen kan vi ikke ha en nøyaktig sammenligning til de 16 svarene i 70+ gruppen. Likevel kan vi se en tydelig forskjell blant de forskjellige aldersgruppene. Dette ser vi allerede i spørsmål nr. 3, *«På generell basis, så/ser du lyst på fremtiden?»* På en skala fra 1-10 svarte alle i 70+ gruppen 7 eller høyere, og bare 7% av 30-60 gruppen svarte under 5, i forhold til 21,9% av 13-20.

Ser man på svarene fra undersøkelsen vil det se ut som om livskvaliteten blant unge har sunket i løpet av de forrige generasjonene. Om vi sammenligner dette med en undersøkelse gjennomført av SSB i 2021 kan vi se hvordan den subjektive livskvaliteten varier i de forskjellige aldersgruppene. Aldersgruppene de har fokusert på er ikke helt like våre, men er likevel nærme nok til å kunne sammenlignes. I SSB sin undersøkelse kommer det frem at svarene til individer i alderen 16-24 for det meste ligger under det gjennomsnittlige svaret i Norge. Dette styrker våre funn om at unge har generelt dårligere livskvalitet enn de forrige generasjonene. Individer i alderen 24-44 svarer også for det meste under gjennomsnittet, mens de fra 45 år og oppover svarer i større grad over gjennomsnittet. Dette stemmer med det som reflekteres i vår egen undersøkelse. Man ser også i SSB sin undersøkelse at elever og studenter svarer en del under gjennomsnittet. Disse befinner seg ofte innenfor aldersgruppen 16-24 noe som igjen styrker våre funn om lavere livskvalitet blant unge. (Støren og Rønning, 2021, s.54)

Denne lavere livskvaliteten kan være forårsaket av mange forskjellige faktorer, blant annet dagens situasjon kan være med på å påvirke dette. Men man kan ikke se bort fra at livskvaliteten har sunket i løpet av de to siste generasjonene. Selv om sosial mobilitet bare har gått opp, har folks forventninger og håp for framtiden gått ned. Etter å ha intervjuet personer fra hver aldersgruppe merket vi tydelig forskjell på svarene til følgende spørsmål: *Har eller hadde du noen bekymringer angående fremtiden din?* Vårt eldste intervjuobjekt på 82 år sa *«Jeg tror ikke det. Vi hadde just hatt en krig, det var jo uro, men jeg kan ikke si det preget meg noe»"* Fra vårt andre intervjuobjekt på 31 år hadde heller ikke mye han bekymret seg over. *«Det var vel mer sånn hverdagslige bekymringer, som strekker tiden til i forhold til studiemessig og jobbe med skole.»* Ser vi på intervjuet til den yngste gruppen vil svaret være

veldig annerledes. *«Skole, min mentale helse, min generelle helse,»* sa en av dem. *«Kapitalisme er et veldig dårlig system med masse millionærer søm fu*ker folk over. Krig, nuclear bombs, alt det der. Tenker ikke så mye på det, men det er en mulighet. Forurensning, og bare at jorda kommer ikke til å være levelig.»*

Man merker tydelig at bekymringene har endret seg, at man har gått fra et ganske bekymringsløst tenåringsliv til å aktivt bekymre seg for sin egen og verdens fremtid. Dette kan vi knytte opp til Maslows Behovspyramide. Selv om man nå har adgang til de fleste fysiologiske behov som mat, ly og trygget er det likevel lavere livskvalitet. Dette kan være fordi man ikke lenger har konkrete mål å jobbe mot, livet handler ikke lenger bare om å skaffe seg en jobb for å fø seg selv og familien sin. Nå forventes det ofte mer, og det finnes langt flere alternativer. De fleste mulighetene som blir sett på som de «beste» mulighetene, som for eksempel lege eller advokat er ekstremt vanskelige å få til, og ut ifra spørreundersøkelsen virker det ikke som om mange er motivert for å jobbe for slikt arbeid. Dette kan også være fordi folk ser mer negativt på fremtiden, og ikke føler noe poeng i å jobbe hardt for noe som kanskje ikke kommer til å eksistere når de blir eldre.

Likevel er ikke alt helt svart og hvitt. Resultatene på spørsmål 9 går imot mye av det vi ser i de andre spørsmålene. Der svarer flere i den yngre generasjonen *«Ja, helt sikkert»* i forhold til de andre når stilt spørsmålet *«Tror du at du vil komme til å leve et godt og lykkelig liv?»* Det var flere svaralternativer på spørsmålet, så selv om den yngste aldersgruppen svarer «*Ja, helt»* sikkert svarer de likevel lavere generelt. 5,8% svarte totalt nei, enten *«Nei, helt sikkert»* eller *«Nei, ganske sikkert»* i den yngste generasjonen. Dette var det bare 2,3% i alderen 30-60 som svarte. I den eldste aldersgruppen svarte 6,3% *«Nei, ganske sikkert.»* Dette var ikke forventet, så vi så litt nærmere på det. Selv om det var 6,3% som svarte nei gir ikke dette oss et nøyaktig bilde av generasjonen, siden 6,3% av de 16 som svarte tilsvarer 1 person. Med så få svar er det vanskelig å generalisere, men det er definitivt noe som ville vært interessant å undersøke videre.

Men likevel er svarene på spørsmål 9 veldig interessante. Ser man på de positive svarene har *«Ja, helt sikkert»* gått opp fra 18,8% til 20,9% i de to eldre generasjonene, en liten forskjell. Men i den yngste generasjonen hopper det helt opp til 26%, en tydelig forskjell. Likevel har *«Ja, ganske sikkert»* gått ned betydelig fra 68,8% til 60,5% og ned til 42,3%. Det kan virke som om den yngste generasjonen er mer splittet, og at en del er helt sikre på fremtiden sin

mens en annen, stor andel føler seg usikre. «*Usikker*» var også et svaralternativ, og der kan vi se at dette sannsynligvis stemmer. Av de eldste svarte 6,3% det. Det steg til 16,3% og helt opp til 26% i den yngste generasjonen. Altså steg usikkerheten 10% med hver aldersgruppe.

Bekymringer for fremtiden

Ser man på spørsmål 13 er det tydelig forskjell blant generasjonene. 43,8% av de i alderen 70+ svarte «*nei*» når de ble spurt om de i sin ungdom bekymret seg for klimaendringer, krig, politisk ekstremisme eller fattigdom. Dette gikk opp for dem i alderen 30-60, hele 47,1% svarte nei. I den siste aldersgruppen 13-20 var det bare 21,1% som svarte nei. Vi tror det er veldig sannsynlig at dette tallet hadde vært enda lavere hadde vi sendt denne spørreundersøkelsen ut i dag, etter invasjonen av Ukraina.

I det samme spørsmålet ser vi at bekymringen over klimaendringer har gått veldig drastisk opp, fra 0% til 14,7% og helt opp til 69,7%. Vi ser også at frykten for politisk ekstremisme holdt seg ganske stødig i de eldre generasjonene, men har nesten doblet seg i den yngste aldersgruppen. Selv fattigdom er noe folk bekymrer seg mye mer over nå enn de gjorde for 50 år siden. Men hvorfor er det slik? Kvalitet og tilgang på utdanning har blitt bedre, men motivasjon for videre utdanning har gått ned. Bare 13,9% av de i alderen 30-60 svarte nei, mens hele 33,3% av de yngste svarte det samme på spørsmål 15. Spørsmål 5 har også lignende resultater, vi kan se at motivasjonen til å jobbe hardt har gått ned fra 43,8% i alderen 70+ til 30,2% i 30-60 og helt ned til 21,9%. Det er nesten 10% forskjell mellom hver generasjon. Hvorfor er det slik, hva har forandret seg? En artikkel fra SSB kan hjelpe oss å forstå. Mange jobber forsvinner nå som teknologien forbedrer seg og kan gjøre ting både billigere og mer effektivt. Man ser i artikkelen at dette påvirker de med lavt utdanning mest. Dette betyr at flere må konkurrere over færre jobber, og at mer utdanning er nødvendig for en sikker jobb. (Fedoryshyn, 2018) Generasjonsmobilitet gikk opp for den forrige generasjonen, så de unges foreldre har for det meste gode, høyt betalte jobber. De yngre føler derfor et større press for å leve opp til Norges karrieremobilitet og det kan da muligens være med å skape følelsen av å ikke være bra nok, som igjen er med på å skape press og stress og usikkerhet blandt unge.

Jobb og familie

Spørsmål nummer 4 handler om jobb, og spør folk om de forventer eller forventet en stabil jobb. Av de som er 70+ var det 93,8%, som svarte ja, ned til 74,4% av 30-60 og helt ned til 70,5% av 13-20. Dette går imot FNs tall om arbeidsledighet, som viser at arbeidsledigheten i Norge går i bølger, men konsekvent nedover. Fra 2019 til 2020 gikk det opp fra 3,7 til 4,4 og korona pandemien må bli tatt med i vurdering når vi analyserer dagens ungdom. Likevel kan vi komme frem til at, til tross for at arbeidsledigheten har gått ned, føler folk seg mindre sikre på at de vil bli ansatt i en trygg jobb i fremtiden sin. (FN, 2020) Igjen kan vi ta opp både nøkkelgoder og sosial mobilitet. Det kreves flere og flere nøkkelgoder for å få tilgang til flere goder. For eksempel gikk vårt eldste intervjuobjekt på skolen 11 år, 3 av dem kombinert med jobb, og skole bare noen få timer om morgenen. Går man i dag ut av videregående etter 1. klasse har man veldig få muligheter i arbeidslivet. Altså er nøkkelgodene der fortsatt, men det skal mye mer til for å få dem.

Et annet spørsmål med interessante resultater er nr. 8. "Ønsker du å få barn?" Det er ingen tvil at den eldste generasjonen hadde mye mer lyst på barn enn vi har nå, med hele 93,8% som svarte at de ønsket flere barn og ingen som svarte nei. Bare til neste generasjon synker dette drastisk ned til 60,5% som ønsker flere og 9,3% som ikke vil ha noen barn. Dette fortsetter å synke til den siste aldersgruppen, og går helt ned til 55,2% som ønsker flere og 14,3% som ikke ønsker barn. Kan dette ha noe med levestandarden, og at de yngre generasjonene ikke føler seg økonomisk eller mentalt stabile nok til å ha ansvar for et barn? Eller er det bare at samfunnets og individets prioriterer har forandret seg i løpet av årene?

6.0 Konklusjon

I denne forskningsoppgaven stemmer hypotesen vår til en viss grad med resultatene. Vi ser at den yngste generasjonen generelt svarer på de mindre positive svaralternativene og at livskvaliteten i flere kategorier har gått ned hos de i den yngste aldersgruppen. Likevel er ikke skille like stort som vi hadde sett for oss. I noen av spørsmålene, blant annet spørsmål 9, "tror du at du vil komme til å leve et godt og lykkelig liv?", viser dette ganske tydelig hvor hele 6,3% av de i den eldste aldersgruppen mot 5,8% i den yngste aldersgruppen.

Det er også mange av dataene som støtter vår hypotese. I svarene på spørsmål 12, "hvor gammel ser du for deg at du blir?", ser man at spredningen i alderen man tror man vil bli er mye større i den yngste aldersgruppen. Av de på 70+ trodde hele 87,5% at de kom til å leve til de var 70-100. Hos de mellom 30-60 var andelen gått ned litt over 4% til 83,3%. Men her var andelen som trodde de skulle leve til de var 50-70 større, 11,1% mot 6,3%.

I utgangspunktet tenkte vi at intervjuobjektene våre ville gi oss et godt bilde på hvordan forventninger til fremtiden har utviklet seg gjennom generasjoner. Vi tenkte dette fordi vi hadde funnet intervjuobjekter av både forskjellig alder, forskjellig kjønn, med forskjellige yrker og som var på ulike stadier i livet. Vi hadde valgt to personer fra hver aldersgruppe, en mann og en kvinne, som vi skulle intervjuet for å få et dypere innblikk i hva forskjellene hos aldersgruppene kunne være. Dessverre fikk vi ikke til å gjennomføre alle intervjuene, så vi endte opp med å intervjue en gutt og en jente i aldersgruppen 13-20 år, en voksen mann som passet i kategorien 30-60 år og en eldre mann som passet i kategorien 70+. I etterkant tenker vi at det er viktig å ta i betraktning at tre av våre fire intervjuobjekter var menn og at alderen til intervjuobjektet i aldersgruppen 30-60 er betydelig nærmere den yngste aldersgruppen i alder enn den er den eldste aldersgruppen. Om vi hadde fått til å intervjue et individ til i de øvre aldersgruppene hadde vi muligens fått et mer nyansert bilde ettersom aldersforskjellen mellom de to eldste intervjuobjektene var hele 51 år.

Reliabilitet til spørreundersøkelsen er det noe vanskelig å drøfte ettersom det dessverre ikke er mulig å vite om alle svarene vi har fått er pålitelige. Vi oppdaget noen resultater helt i begynnelsen av datainnsamlingsprosessen hvor svarene på spørsmålet om alder ikke stemte overens med de individene vi hadde spredd undersøkelsen til. Disse svarene ble slettet fra undersøkelsen for å få et riktigere resultat av undersøkelsen.

Det er en del andre faktorer som kan ha påvirket resultatene våre. For eksempel kan det ha noe å si at de fleste i aldersgruppen 13-20 var fra samme skole og omgir seg i samme miljø. Det kan også være viktig å merke at vi har fått betydelig flere svar fra den yngste aldersgruppen enn de to andre. I tillegg må vi ta med i vurdering situasjonen de siste to årene. Mange kan føle på lavere levestandard og bekymringen for hvordan korona kan fortsette å påvirke fremtiden kan ha påvirket resultatene en del. Så må vi huske at spørreundersøkelsen og intervjuene våre ble gjennomført før Russlands invasjon av Ukraina, så hadde vi begynt i dag kunne det også ha påvirket resultatene, spesielt i svarene på spørsmål 13, *«Er du bekymret for at noe av det følgende skal påvirke din fremtid?»*. Det kan også være relevant å nevne at de i aldersgruppene 30-60 og 70+ måtte svare på hva de tenkte som ungdommer, så svarene våre er avhengig av at de husker riktig hva de tenkte når de var unge og ikke har svart det de tenker nå.

Dataene svarer ganske godt på problemstillingen vår, men alle spørsmålene var kanskje ikke like relevante. Likevel tenkte vi det var viktig å inkludere dem for å få et dypere innblikk i hva som kan være med på å påvirke og hvilke resultater. Om vi skulle gjort oppgaven på nytt hadde vi kanskje kortet ned undersøkelsen noe og avgrenset spørsmålene enda mer. Det hadde også vært interessant og stille spørsmål som *«tror du noe av det følgende har påvirket din fremtid/ditt liv i dag?»* til de eldre generasjonene for å se om noen av deres bekymringer faktisk har påvirket deres utvikling fra ungdom til voksen.

7.0 Kildeliste

Fedoryshyn, N: (18. september 2018). Tyngre på vei inn på arbeidsmarkedet for unge med lav utdanning. *Statistisk sentralbyrå.* Hentet 06.03.2022: https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/tyngre-vei-inn-pa-arbeidsmarkedet-for-unge-med-lav-utdanning

FN: (2020). Arbeidsledighet i Norge. *FN.no.* Hentet 28.02.2022: https://www.fn.no/Statistikk/arbeidsledighet?country=306

Støren, K. S. og Rønning, E: (2. november 2021). Livskvalitet i Norge 2021. *Statistisk sentralbyrå.* Hentet 28.02.2022: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/livskvalitet-i-norge-2021/_/attachment/inline/c2d3a9a8-5dad-4745-ac05-e5f2417ffec0:b844119bf0cfaaf253f214b7ac75c316792b4624/RAPP2021-27_web.pdf

Surén, P: (18. september 2018). Har ungdommer dårligere psykisk helse enn før? *Tidskriftet*. Hentet 24.02.2022: https://tidsskriftet.no/2018/09/leder/har-ungdommer-darligere-psykisk-helse-enn

8.0 Vedlegg

8.1 Resultat av spørreundersøkelsen

1)

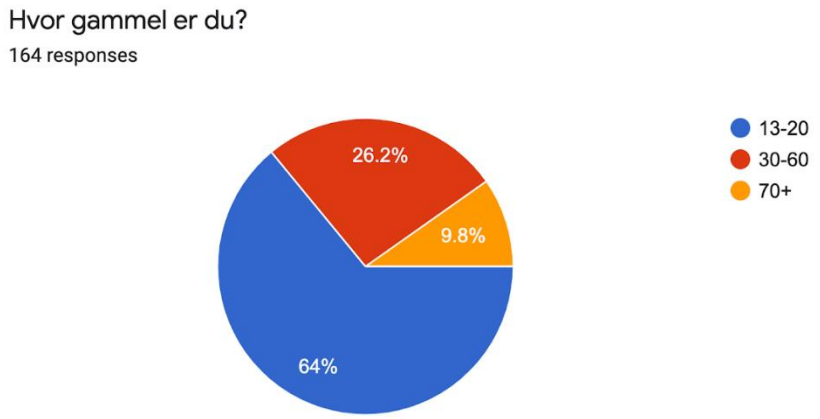

2) **13 - 20**	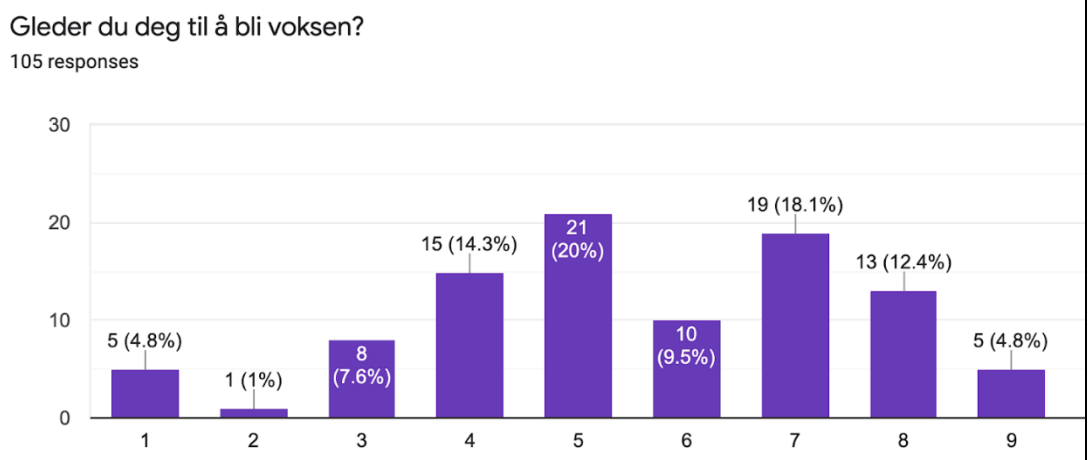
30 - 60	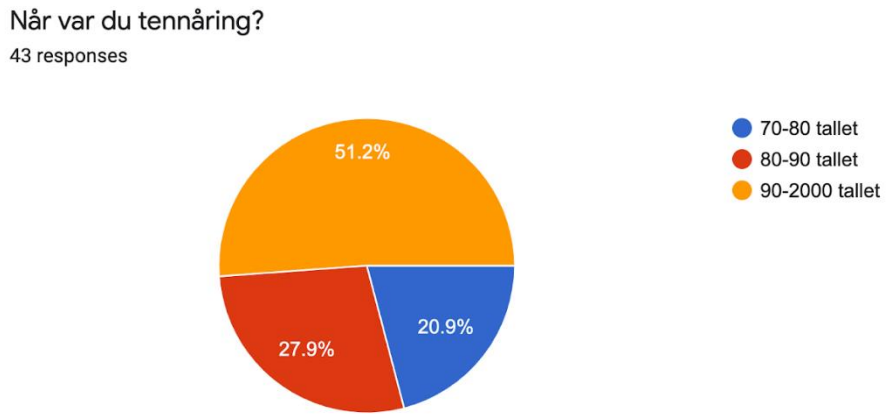
70 +	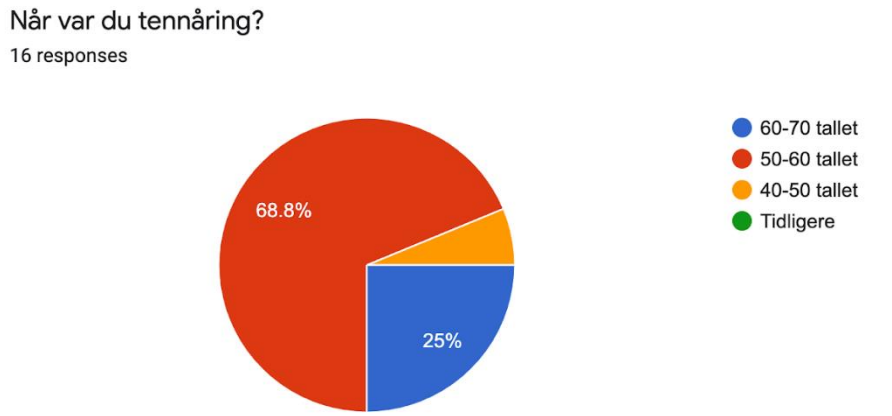

3) **13 - 20**	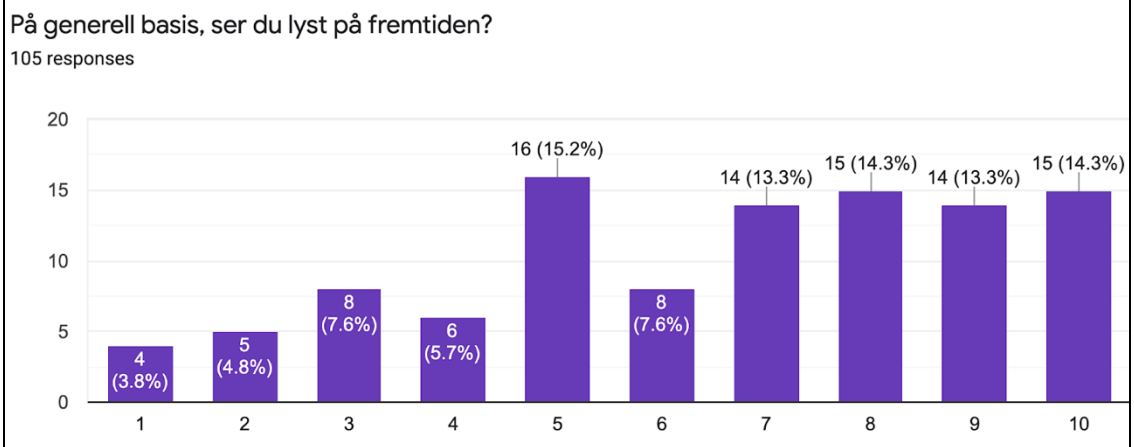
30 - 60	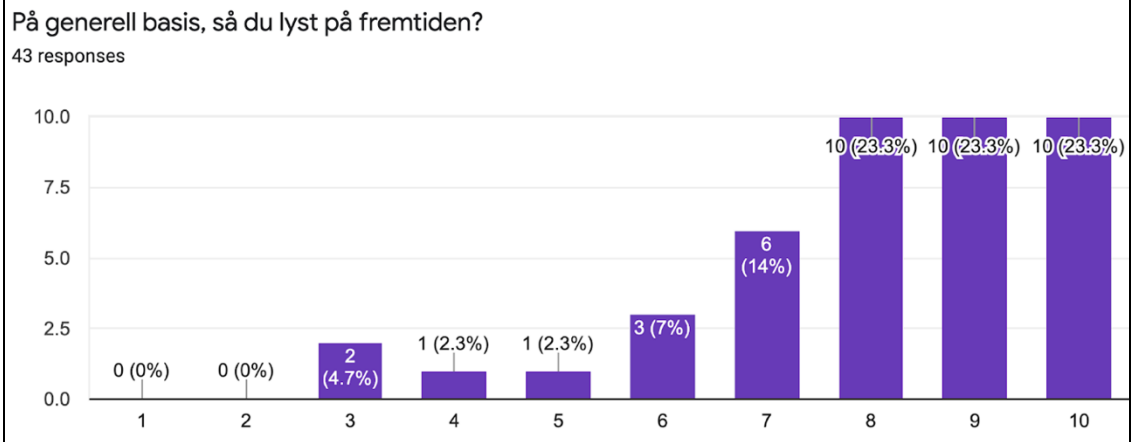
70 +	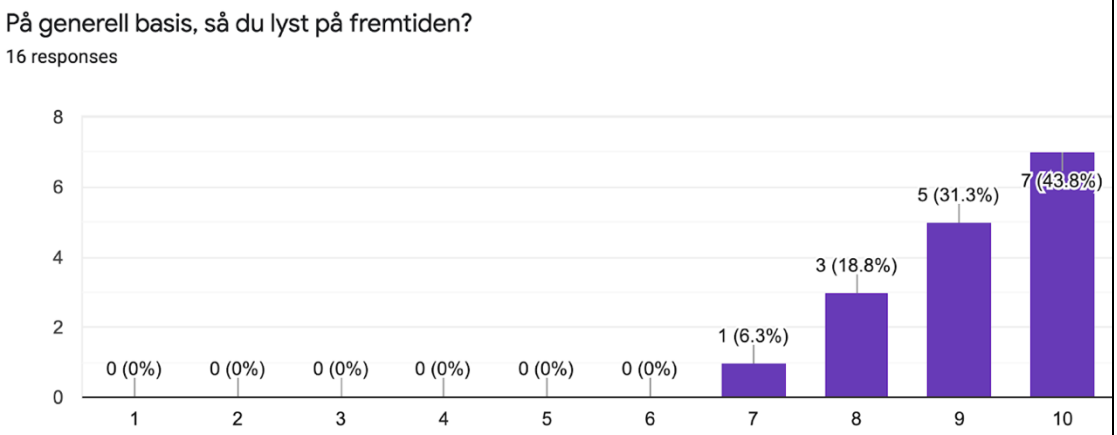

4) **13** **-** **20**	Ser du for deg at du skal ha en stabil jobb? 105 responses 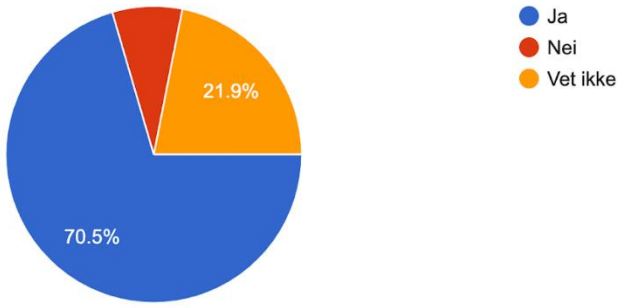
30 **-** **60**	Så du for deg at du skulle ha en stabil jobb? 43 responses 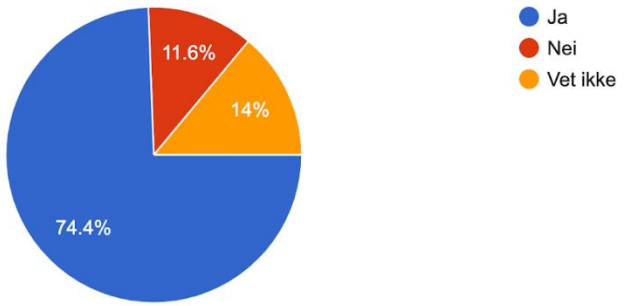
70 **+**	Så du for deg at du skulle ha en stabil jobb? 16 responses 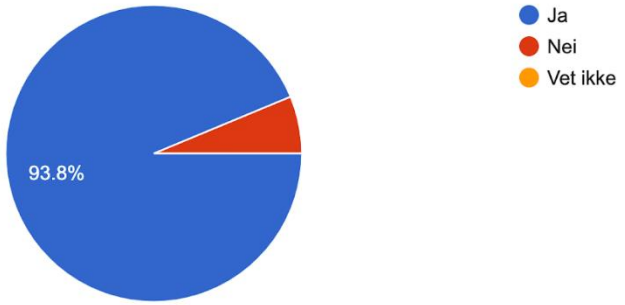

5) **13** **-** **20**	Tror du at du vil komme til å få den jobben du ønsker deg? 105 responses 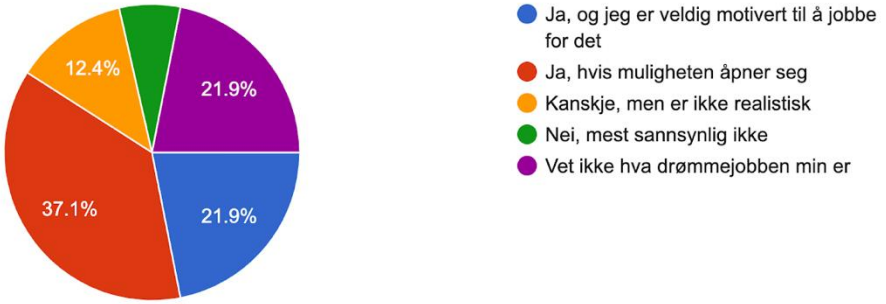
30 **-** **60**	Trodde du at du ville komme til å få den jobben du ønsket? 43 responses 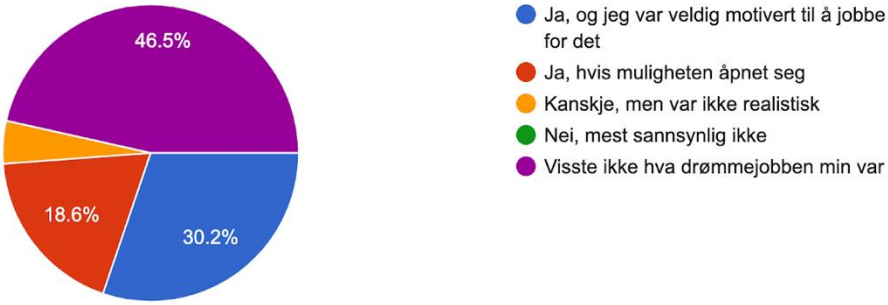
70 **+**	Trodde du at du ville komme til å få den jobben du ønsket? 16 responses 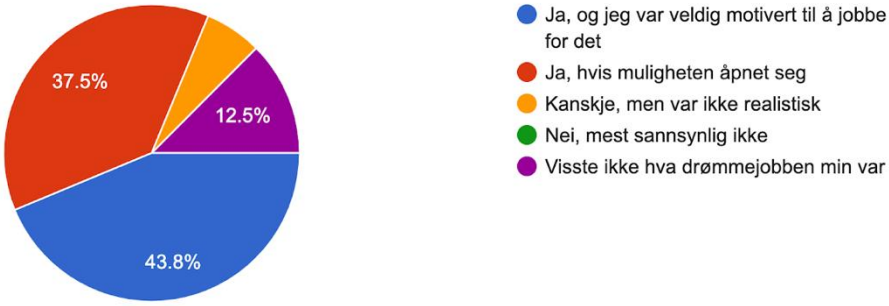

6) **13 - 20**	Tror du at du kommer til å stifte familie? 105 responses 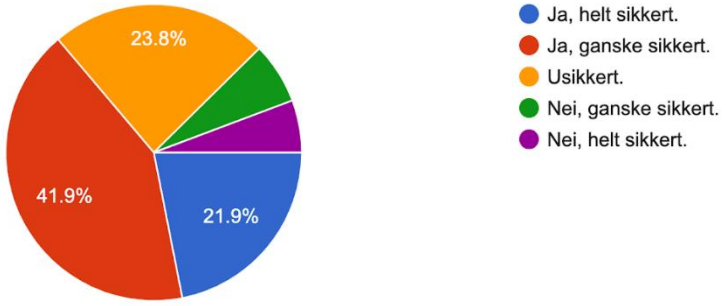
30 - 60	Trodde du at du kom til å stifte familie? 43 responses 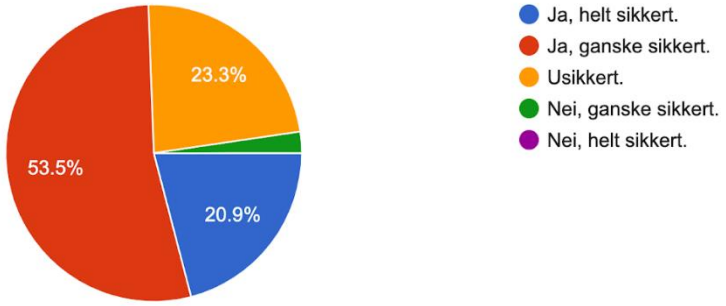
70 +	Trodde du at du kom til å stifte familie? 16 responses 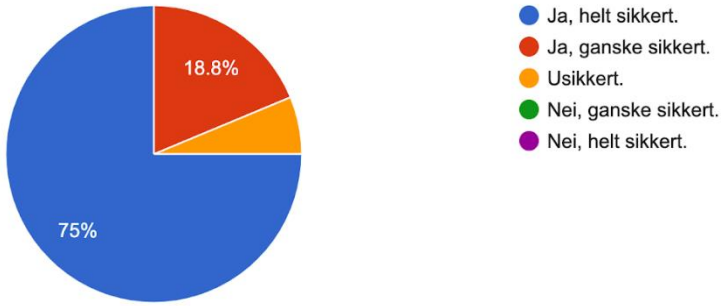

7) **13** **-** **20**	Ønsker du et langvarig og stabilt forhold (evt. giftemål, samboerskap)? 105 responses 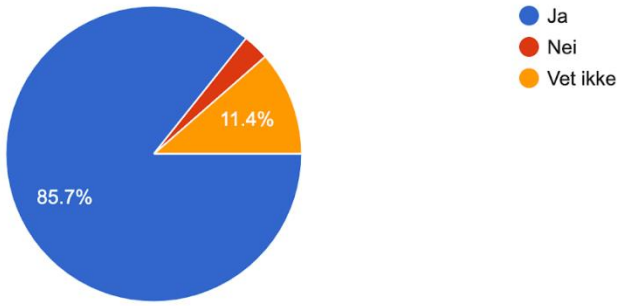
30 **-** **60**	Ønsket du et langvarig og stabilt forhold (evt. giftemål, samboerskap)? 43 responses 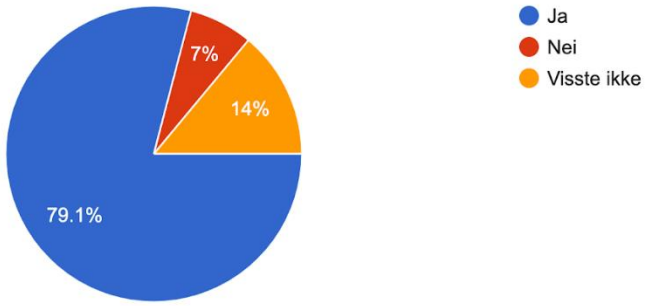
70 **+**	Ønsket du et langvarig og stabilt forhold (evt. giftemål, samboerskap)? 16 responses 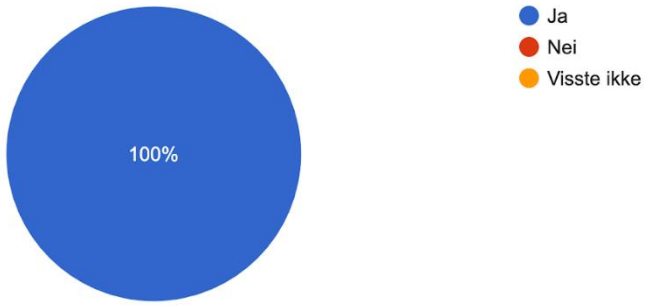

8) **13** **-** **20**	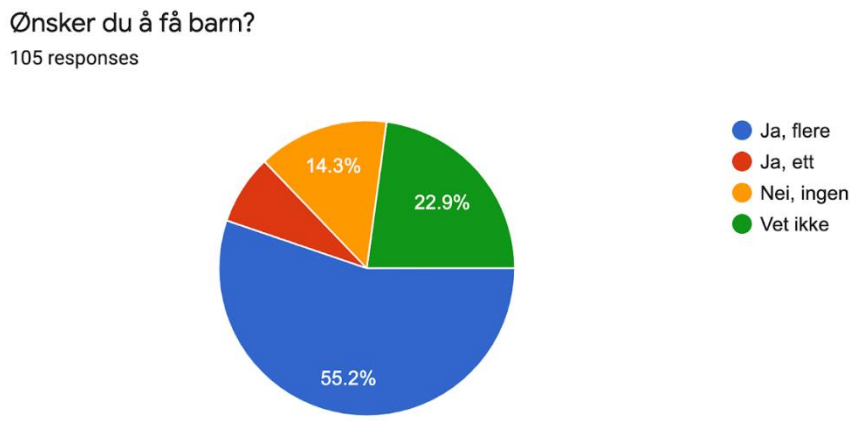
30 **-** **60**	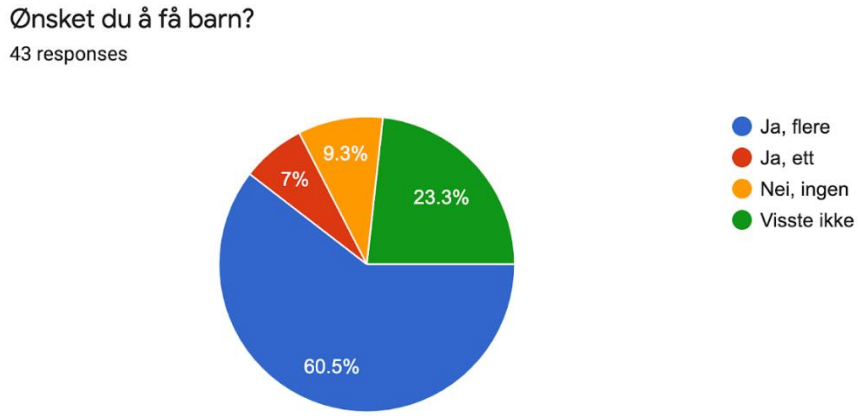
70 **+**	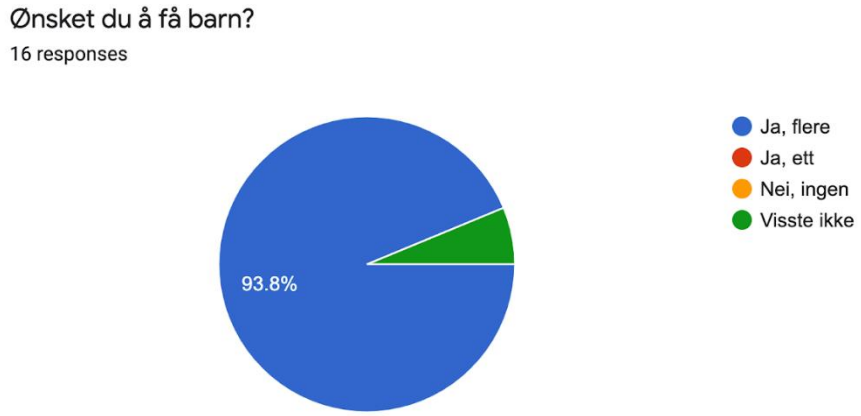

9) **13** **-** **20**	Tror du at du vil komme til å leve et godt og lykkelig liv? 104 responses 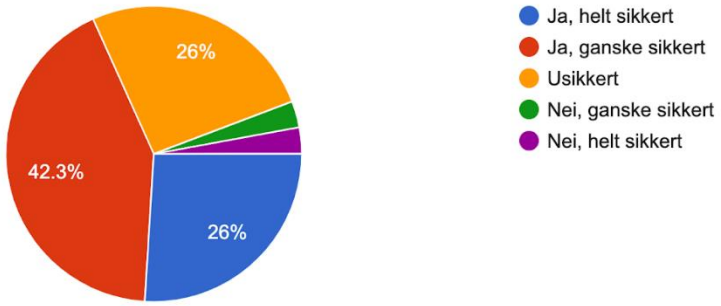
30 **-** **60**	Trodde du at du vile komme til å leve et godt og lykkelig liv? 43 responses 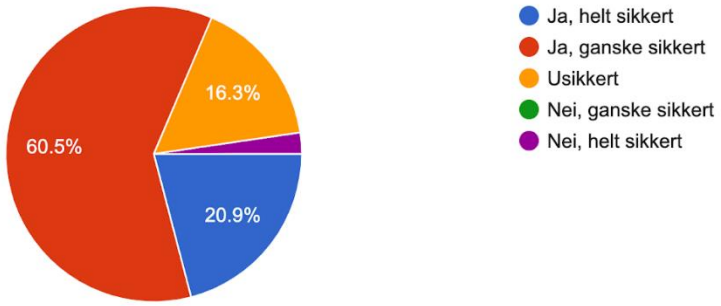
70 **+**	Trodde du at du vile komme til å leve et godt og lykkelig liv? 16 responses 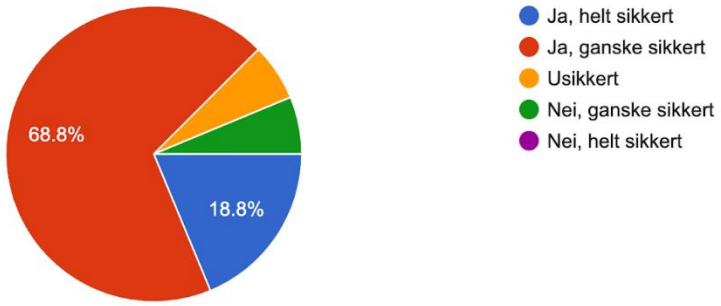

10) **13** **-** **20**	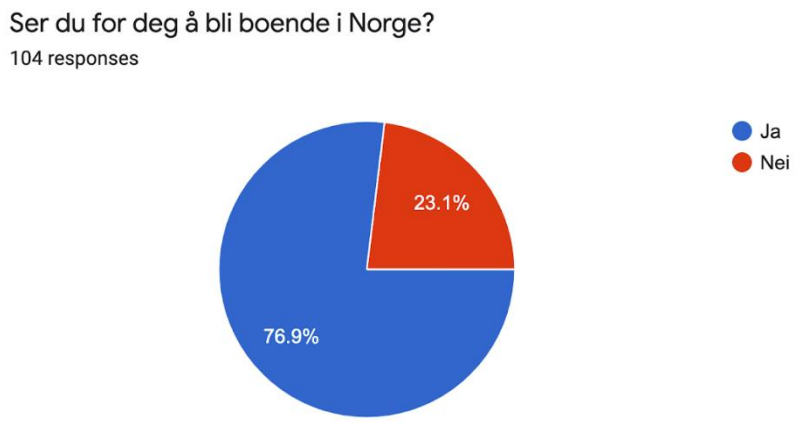
30 **-** **60**	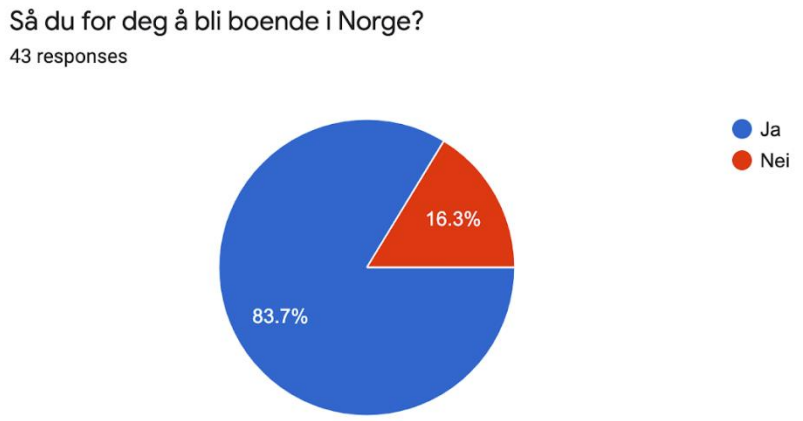
70 **+**	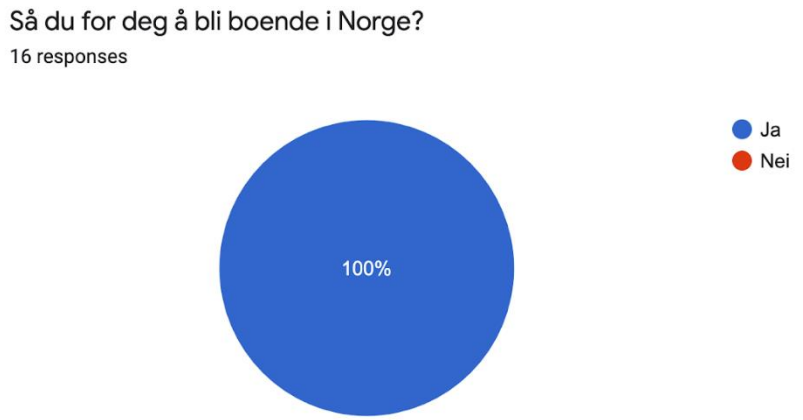

11) **13** **-** **20**	Ser du for deg å bli boende i hjemkommunen din? 80 responses 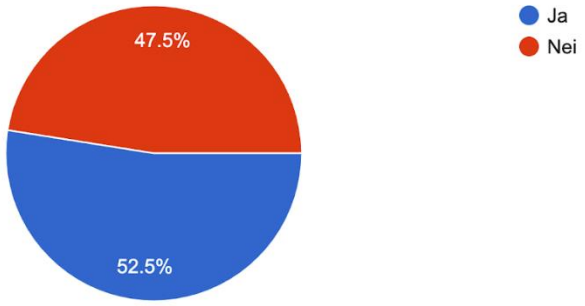
30 **-** **60**	Så du for deg å bli boende i hjemkommunen din? 36 responses 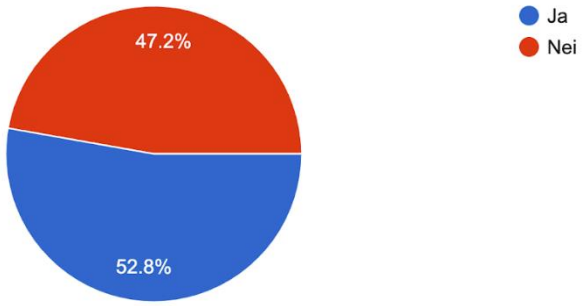
70 **+**	Så du for deg å bli boende i hjemkommunen din? 16 responses 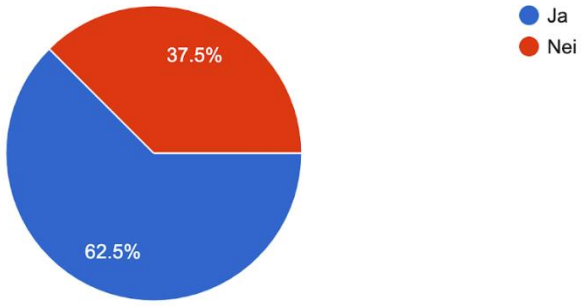

12) **13** **-** **20**	Hvor gammel ser du for deg at du blir? 110 responses 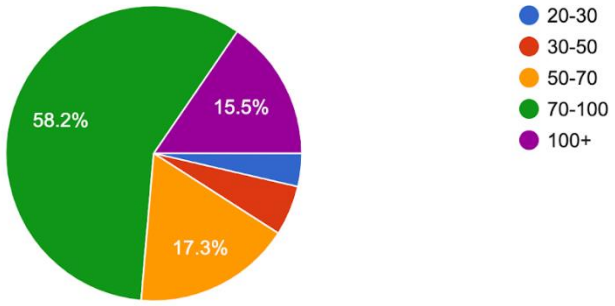
30 **-** **60**	Hvor gammel så du for deg at du skulle komme til å bli? 36 responses 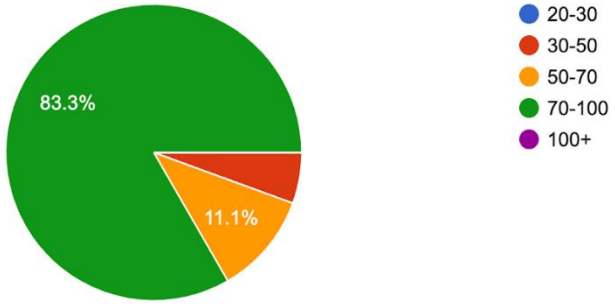
70 **+**	Hvor gammel så du for deg at du skulle komme til å bli? 16 responses 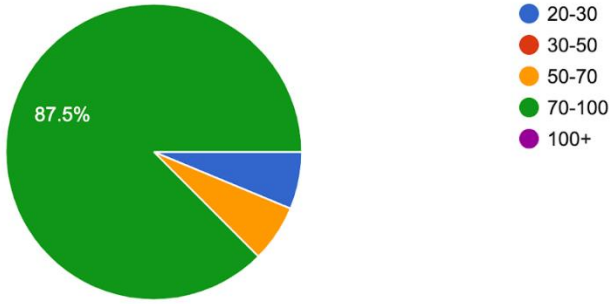

13)

13 - 20

Er du bekymret for noe av det følgende skal påvirke din fremtid?

109 responses

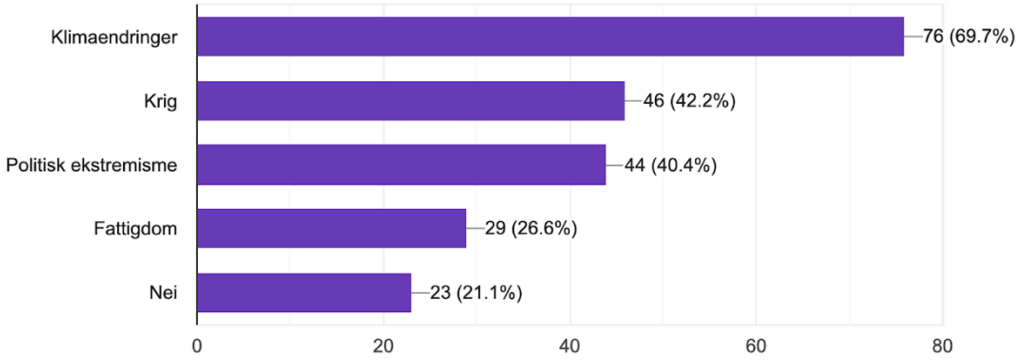

30 - 60

Var du bekymret for noe av det følgende skulle påvirke din fremtid?

34 responses

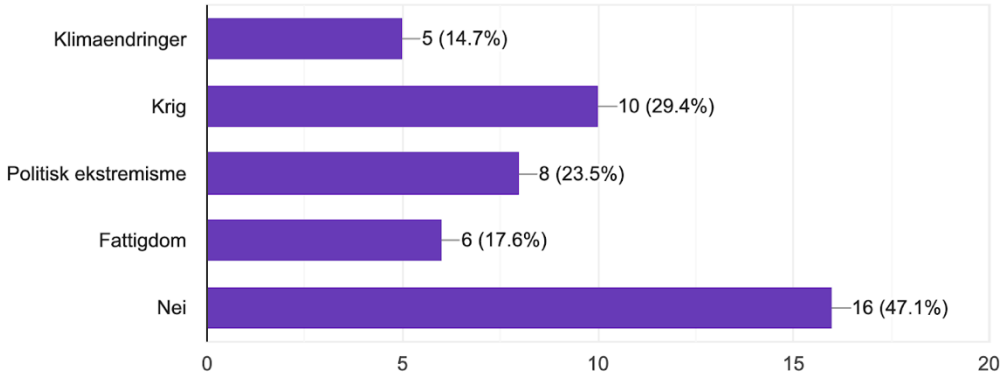

70 +

Var du bekymret for noe av det følgende skulle påvirke din fremtid?

16 responses

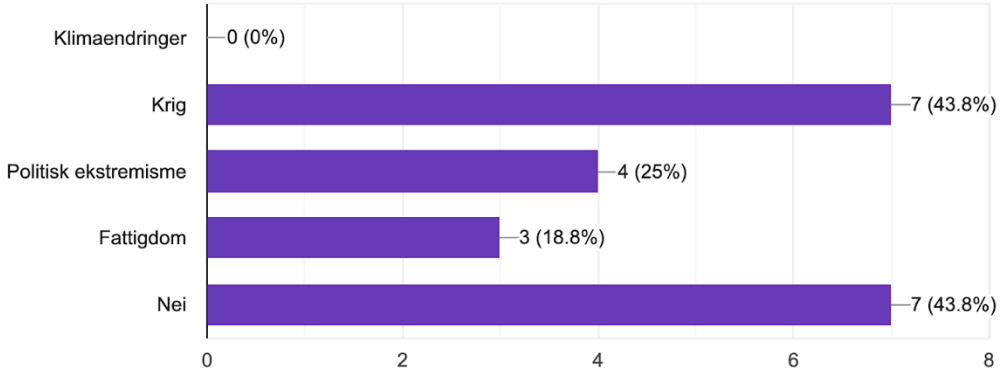

14) **13** **-** **20**	Har du mulighet til å ta videre utdanning? 112 responses 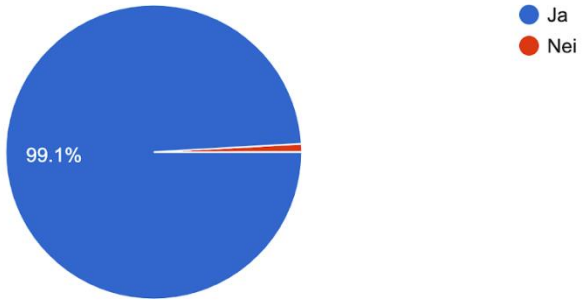
30 **-** **60**	Hadde du mulighet til å ta videre utdanning? 36 responses 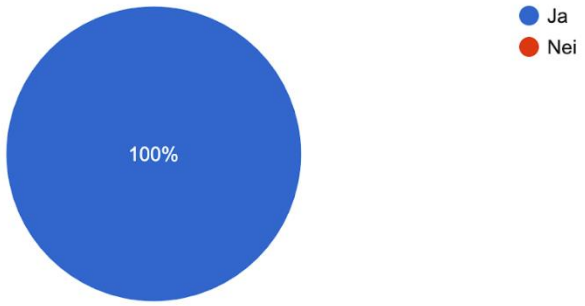
70 **+**	Hadde du mulighet til å ta videre utdanning? 16 responses 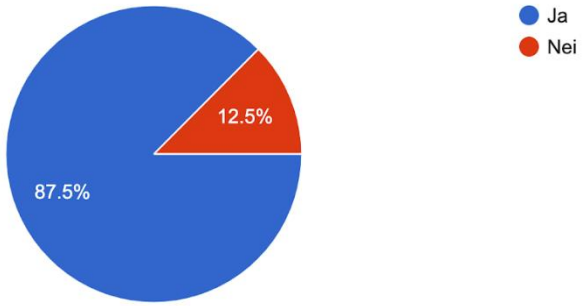

15) **13** **-** **20**	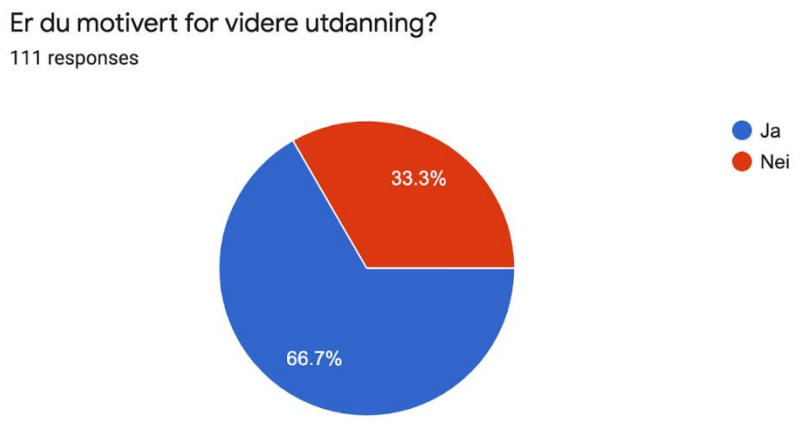
30 **-** **60**	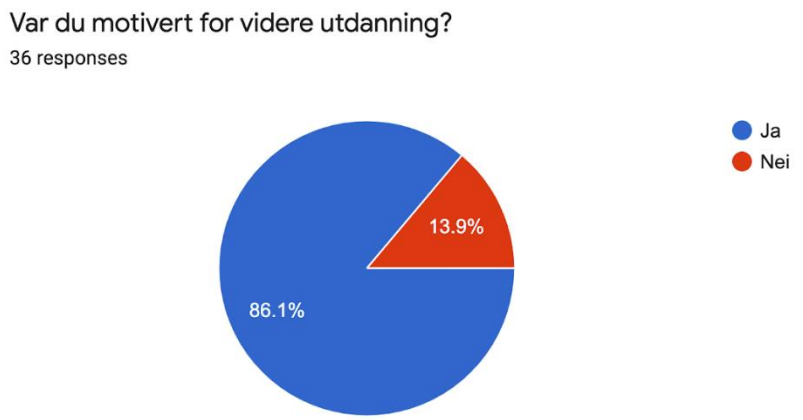
70 **+**	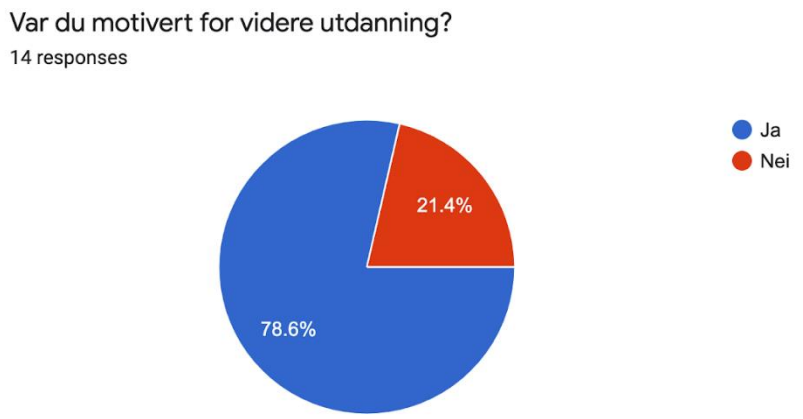

8.2 Intervju

8.2.1 Intervjuguide

- *I hvilket tiår var du tenåring?*
- *(Hvor bodde du i disse årene?)*
- *Hva var dine generelle forventninger om fremtiden?*
- *Så du lyst på fremtiden som en helhet? Gledet du deg til å bli voksen?*
- *Var presset stort for å lykkes, ift. jobb, karriere, familie, rikdom e.l.?*
- *Så du for deg en stabil jobb og inntekt? Hva trodde du at du skulle komme til å jobbe med?*
- *Hadde du et klart ønske om hva du skulle bli?*
    - *Hvordan gikk det med den drømmen?*
- *Hadde du et ønske om å stifte familie?*
    - *Ville du ha barn, evt. hvor mange?*
    - *Ønsket du å gifte deg, ha samboer etc.? Og trodde du at dette var noe du kunne oppnå?*
- *Hvor forventet du å bosette deg?*
    - *Hadde du et ønske om å flytte til en annen kommune?*
    - *Hadde du et ønske om å flytte til et annet land?*
- *Hvilke bekymringer hadde du angående fremtiden?*
    - *Gikk noen av disse bekymringene ut på klimaendringer, krig, høyreekstremisme, fattigdom, terror etc.?*

8.2.2 Resultat av intervju

Intervju 1: Jente 16 år

Vil du begynne med å si hvor gammel du er?

16

Og du har da vært tenåring de siste 4 årene.

Ja

Og du har bodd i Norge de siste 4 årene?

Ja

Hva er dine generelle forventninger om fremtiden?

Å gud, jeg har egentlig ingen forventninger.

Har du noen håp, noen ønsker, noen ting du jobber mot?

Komme meg gjennom videregående, flytte ut, men jeg må vel kanskje få meg jobb for det.

Så, ferdig med videregående, jobb, flytte ut, har du noen planer til etter videregående, videreutdanning, noen jobb du ønsker deg?

Jeg går drama, så folk har snakket om å gå på folkehøyskole og jobbe med sånn scenografi og dramaturgi og greier. Jeg tipper det er relevant for meg.

Ser du lyst på fremtiden som en helhet, altså tenker du at dette kommer til å gå bra?

Nei, absolutt ikke.

Har du noen spesifikke ting…?

Det virker bare ikke realistisk.

Fordi?

Fordi samfunnet er litt fucka og det er veldig vanskelig å få til det man faktisk ønsker og jeg ser ikke en fremtid der jeg kan ha en jobb som jeg er fornøyd med

Føler du et stort press for å lykkes med jobb, familie, penger, utdanning?

Ja, man skal jo… det er jo planen, det har man jo lært. Du skal få en utdanning og drive med det du ønsker og samtidig ta vare på huset ditt og samtidig ha en familie og samtidig ta vare på barna og alt det der. Noe som er veldig fucka fordi samfunnet vårt er nå ikke skapt for at begge personene hjemme skal ha en jobb, det er jo skapt for at det er en person som blir hjemme og tar vare på huset og barn og lager mat og den andre personen skal jobbe. You know, det er sånn det ble skapt, og vi har fortsatt det systemet men det er jo utdatert nå. Og det er fucka, you know?

Så du føler det presset men du tror ikke du klarer å leve opp til det som er forventet av deg?

Å, absolutt ikke. Det gjør jeg allerede ikke.

Men hvis du tenker på fremtiden, sånn utenfor drømmejobb, ser du for deg at du kommer til å ha en stabil jobb? Altså uavhengig om du er glad i den eller ikke, en stabil jobb med nok inntekt.

Jeg kunne kanskje hatt en stabil jobb, men nok inntekt er et godt spørsmål. Kanskje ikke. Kommer ann på om jeg går i videre utdanning og studerer og greier. Men…

Så du tror at din fremtid og dine levevilkår når du er voksen er avhengig av hvor mye utdanning du tar i løpet av ungdomsårene dine?

Altså man kan jo, jo kanskje, ja, det er jo ganske vanskelig å få seg jobb med god inntekt uten å ta videre utdanning sånn ganske høyt også må du også ha, jeg føler at man må ta realfag og ta sånn "ordentlige" fag og studere noe mer spesifikt, så nå som jeg går drama, så lenge jeg har det gøy på videregående, jeg tror ikke jeg kommer meg noe sted med det, det er enten å ha det gøy eller å på en måte ha en fremtid.

Så enten så holder du på med noe du liker eller så har du et realistisk syn på verden og får et liv du kan leve.

Ja, jeg føler du kan enten ha det gøy eller være stuck i en grå kjedelig hverdag med en kjedelig jobb i et kjedelig kontor med minimum wage.

Men hvis du ser vekk fra å tjene nok penger og å ha en stabil jobb og sånt, hva ønsker du å bli, hva er drømmejobben din?

Det er ikke det at jeg har en spesifikk drømmejobb, jeg vil bare ha en jobb som har variasjon og som jeg kan ha det gøy med men samtidig gjøre noe.

Hva med familie, har du noe ønske om å ha familie i fremtiden, altså en partner, samboer, barn?

Jo, jeg kan sikkert ha en partner, men ikke barn. Definitivt ikke barn

Ikke barn, er det noen spesiell grunn til at du ikke ønsker barn?

Jeg vil ikke fucke de opp og samtidig fremtiden er litt mørk og jeg vil ikke bringe inn flere folk i et sånn samfunn uten en fremtid. Også vil jeg heller ikke slite med det

Så du tenker egentlig mest at det er slitsomt, det er stress, du vil ikke gjøre noe galt, og vi lever ikke i et samfunn hvor det er mulighet til å ha et barn som skal ha et godt liv.

Ja, alt det. Pluss barn tar veldig mye tid og jeg liker den tiden for meg selv.

Men hvor forventer du å bosette deg, tror du at du kommer til å bli her i Kristiansand, eller i Norge?

Mest sannsynligvis ikke kristiansand, kanskje i norge. Jeg vet helt ærlig ikke

Har du noen planer, som jeg vil bo i Oslo eller ?

Jeg har absolutt ingen planer om det, jeg har ikke peiling hvor jeg kommer til å bo.

Så du har ikke noe ønske om land, fylke, sted?

Mest sannsynligvis ikke Kristiansand

Tenker du noe sånn på landet, byen, storby, liten by, har du noen sånne tanker?

Det er jo pros and cons med alt, jeg vet ikke.

Hvilke bekymringer har du angående fremtiden? Fortell oss litt enkelt

Kapitalismen er et veldig dårlig system med massemilionærer som fucker folk over konstant, hele den greia jeg er sikker dere begge vet hva jeg mener, og sikkert krig, nuclear bombs, det der. Jeg tenker ikke så mye på det men det er en mulighet. Også forurensing og bare jorda kommer ikke til å være så levelig. Pluss antibiotika, folk begynner å bli immune mot det fordi vi skaper ikke nok antibiotika og det er for stort forbruk. Også samfunnet er litt ulevelig, jeg føler ikke man kan være glad og leve et skikkelig bra liv i det samfunnet vi har, selv om vi lever i Norge som er et ganske rikt land, så er det fortsatt… og måten folk som jobber blir behandlet på, mye å forbedre der. Pluss mennesker generelt, ikke så glad i de. Så jeg vil liksom ikke leve i en sånn verden, og overpopulasjon er også en greie, matmangel, og bare hvor fucka resten av verdenen er.

Så liksom hvis du tenker på fremtiden din, hvor langt inn i fremtiden din klarer du å se? Klarer du å se for deg selv som 100 år gammel sittende på pensjonatet eller tenker du at livet ditt kommer til å ende når du er 30, eller? Hvor gammel tror du at du blir?

Kanskje 17

Så du tror du kommer deg til neste år?

Hvis jeg blir litt mer mental stabil tror jeg kanskje jeg blir 25?

Kan du se for deg selv som voksen i et voksent liv?

Nei, absolutt ikke. Hvis jeg skal leve såpass lenge skal jeg kanskje gå på folkehøyskole, få meg noen gode venner, hvis jeg fortsette med teater eller skal jeg kanskje studere det, bare få meg venner, bod med de og bare ha det gøy, kose meg med de mulighetene jeg har, også orker jeg ikke å ha et, you know, for hva er grunnen med å ha det ordentlige voksenlivet, man får ikke noe ut av det? Jeg kan bruke mine penger som jeg har da, istedenfor å spare til hvem vet når, så skal jeg bruke pengene på å reise rundt, kose meg, ha det gøy med vennene mine, dø da.

Ok, det var det. Tusen takk.

Intervju 2: Gutt 17 år

Hva er dine generelle forventninger til fremtiden?

Ikke droppe ut av skolen

Men hva forventer du skal skje? Du forventer at du ikke skal droppe ut av skolen?

Ja

Men videre, forventer du å få en jobb, å gifte deg?

Ja, at jeg klarer å skaffe meg leilighet så jeg ikke gjør som kusinen min gjør. Som en kompis sin bror, bor hjemme når han er 25.

Så ser du lyst på fremtiden?

Nei

Kan du utdype?

Jeg klarer ikke å se for meg at jeg kommer til å få det livet jeg har lyst til å ha, jeg ser ikke for meg at jeg klarer å få den jobben jeg har lyst til å ha, jeg ser ikke for meg jeg kommer til å klare å bo der jeg har lyst til å bo, ser ikke for meg at jeg kommer til å få den familien jeg egentlig har lyst til å ha

Så det er dine forventninger, at det kanskje ikke kommer til å gå som du vil?

Ja

Men gleder du deg til å bli voksen?

Ja og nei, ja fordi da er jeg faen meg ferdig med skole, så slipper jeg å være deprimert hele tiden. To, nei fordi jeg er så jævlig dårlig på penger og da må jeg betale regninger.

Føler du et stort press for å lykkes med jobb, familie, penger?

Ja

Hvor kommer det presset fra?

Mamma

Så du føler ikke at der er press i gjengen?

Nei der er det bare drikkepress, det er ikke kødd engang.

Men sånn i forhold til din fremtid, jobb og karriere, det er ikke sånn at du tenker at mammaen din vil at du skal bli rik?

Nei nei nei, hun bare maser jævelig mye på at jeg skal ha jobb nå

Nå, men ikke fremover?

Jo, fremover forventer hun at jeg skal ha jobb

Er det noen spesiell jobb, som du må bli lege eller noe

Nei det driter hun i så lenge jeg har jobb

Så i forhold til jobb da, ser du for deg at du kommer til å ha stabil jobb?

Jeg håper det. Jeg vet ikke, jeg tror det kanskje

Du tenker at det er en mulighet, noe du skal få til?

Ja

Har du noen tanker om hva du har lyst til å jobbe med?

Bilselger, jeg kan bulshitte så jævlig bra

Så har du noe klart ønske om hva du har lyst til å bli? Bilselger?

Det virker gøy.

Så du har ikke noe drøm om å bli gitarist eller noe?

Nei, det har jeg gitt opp på.

Men det er en drøm du har, i en perfekt verden hadde du blitt det?

Ja.

Men du er ikke motivert til å jobbe for å bli en kjent gitarist?

Nei ikke nå lenger, alt med gitar frister ingenting på grunn av skolen

Ønsker du å stifte familie i fremtiden?

Ja

Spesifikt, gifte deg, barn? Begge deler?

Ja

Hvor mange barn?

Og du tror det er en mulighet, at det kommer til å gå fint?

Ja, håper det

Og hvor forventer du å bo?

Kristiansand, tør ikke dra ut av Kristiansand. Agder,

Men du ser ikke for deg å dra ut av Norge? Ikke for å studere engang?

Nei

Har du noen bekymringer angående fremtiden?

Skolen, min mentale helse, min generelle helse.

Så det er liksom på et personlig nivå. Du er ikke redd for klimaendringer, politisk ekstremisme, terror, krig?

Ikke enda.

Så du er mest bekymret om deg selv og hvordan du…

Ja, for til vanlig går jeg rundt og tenker på mye rart og da er det mye som, jeg høres sikkert egoist ut men jeg tenker mye på ting med meg selv, men altså ting jeg ikke liker, ting jeg kan bli bedre på ting jeg synes jeg er helt ubrukelig på, ting jeg tenker det kan jeg ikke gjøre for da syns den og den at jeg er irriterende

Så det er det du bekymrer deg for?

For å ikke bli hatet av alle, ja.

Hvis du tenker på fremtiden, hvor gammel ser du for det at du kan bli?

Jeg orker ikke bli mer enn 80. 79 også gidder jeg ikke lenger.

Så du tror du blir ca 70-80 år gammel?

Ja

Intervju 3: Mann 31 år

I hvilket tiår var du tenåring?

2000, jeg er født i 1990.

Hvor bodde du på den tiden?

Jeg bodde frem til jeg var 16 bodde jeg i Grimstad med mine foreldre, også flyttet jeg til Oslo i et halvår, også flyttet jeg til bergen frem til jeg var… så første 6 år av 2000 hjemme og neste 4 utenfor hjemmet

Så hvis du blir spurt vil du si at Grimstad er din hjemkommune?

Ja, det er der jeg kommer fra og bor nå

Så hva var dine generelle forventninger til fremtiden i den alderen?

Jeg skulle bli ingeniør, det var min plan. Så når jeg gikk på videregående tok jeg matematikk, fysikk, kjemi, og engelsk, fordi det var min plan å jobbe med mest sannsynlig sånn oljenæring og analysere sånn prøveboring…

Hva med sånn familie vis, gifte seg, sånn type plan eller forventning

Ja jeg hadde nok en forventning om at jeg en dag kom til å bli far. Nå har jeg ikke blitt det enda, men jeg fortsatt det ønske

Men du tenkte at en dag kom til å skje?

Ja, det gjorde jeg

Så du lyst på fremtiden som en helhet, gledet du deg til å bli voksen?

Den gangen gjorde jeg nok det ja, jeg tenkte nok at det ville innebære mer frihet og slippe å

følge alle regler som man hadde hjemmefra. Det var nok intensjon og tankene mine den gangen da

Og du tenkte at det kom til å bli bra fremover

Ja, jeg så veldig lyst på fremtiden, ikke noe negativt fremtidssyn

Følte du et stort press for å lykkes med jobb, familie, penger, sånne ting?

Skolemessig følte jeg press i den grad at mine foreldre sa vi skulle gjøre så godt du kan, så godt du kan de la ikke lokk på det, på en måte jobbe da. Men jobb var ikke noe press, kunne bli hva enn jeg ville, og de brydde seg lite om jeg ville tjene masse penger eller lite penger, så pengemessig har jeg ikke vurdert at jeg må ta en lønn, en jobb fordi det gir meg masse penger, det har jeg ikke tenkt på. Jeg ville ta noe som jeg likte.

Oppfølgingsspørsmål til det du sa om at du ønsker å bli ingeniør, hvordan gikk det med det?

Godt spørsmål, jeg fant ut etter 3 år med matematikk at det var ikke det jeg likte å gjøre, så gikk jeg litt tilbake til meg selv og tenkte hva er det egentlig jeg trives med også fant jeg ut at jeg trives mest med disse, kan vi si, humanistiske fag, det er det det kalles, sånn sammfunsfag, historie, religion, sånn menneskefag, enn mer sånn abstrakte fag. Samtidig så liker jeg fortsatt matematikk men da er det mer hvordan det kan påvirke hjernen vår og ikke det å regne matte, men hva om det kan hjelpe å utvikle oss med, så det var det jeg tenkte med matte, og derfor gadd jeg ikke bli ingeniør. Jeg ville ikke bare sitte på kontor og bare… hele tiden.

Så du for deg en stabil jobb og inntekt uansett hvilken jobb, bare at du kom til å ha en?

Ja jeg tenkte nok at hvis jeg får jobb, jeg var litt usikker på hva jeg ville gjøre, jeg bare tok studie utifra det jeg var interessert i også kom jobben etter hvert, så jeg tenkte ikke så veldig mye på sånn jobb og stabilitet egentlig før jeg var ferdig med min første bachelor, og at jeg fant ut hva skal jeg gjøre nå? Jeg må jo bli noe, jeg kan ikke bare få masse gjeld til lånekassa, uten å betale tilbake da, så det var mer når jeg var 22 da at jeg tenkte oi shit nå må jeg liksom tenke på mer frem til lønnsmessig, så da måtte jeg se hva kan jeg bruke historie til, for det var

faget mitt, også tenkte jeg ok læreryrket, det er jo litt spennende, også testet jeg å gå på PPU for å bli lærer også syntes jeg det var gøy også bare fortsatte jeg med flere fag å jobbe som vikar da frem til jeg fikk en jobb.

Men du hadde aldri en bekymring som tenåring at jeg kommer til å ende opp uten jobb og uten penger?

Nei, jeg tenkte et eller annet til slutt, så aldri at jeg ville være NAVer for resten av livet.

Hadde du ønske om å stifte familie, barn, samboer, gifte deg?

Ja, jeg hadde jo det, da. Det bare tok litt tid, men. Jeg har fortsatt ikke barn

Men når du var ung så hadde du lyst på det

Jeg hadde alltid en tanke om det

Og du trodde at det var realistisk at selvfølgelig skal det gå ann å gifte deg og å ha barn

Ja, ja jeg hadde ikke noen tanker om at ikke det kom til å gå

Og hvor forventet du å bosette deg? Forventet du å flytte ut av Norge eller kommunen?

Da som tenåring?

Ja, da tenkte jeg nok at jeg ville nok bo på sørlandet, sånn når jeg var ferdig ville jeg sikkert komme tilbake. Men akkurat bo på sørlandet var ikke så viktig om det var kristiansand eller om det var Arendal eller Grimstad, men liksom nede i Agder tenkte jeg da.

Men du hadde ingen ønske om å flytte ut av Norge eller sørlandet i det hele tatt?

Ja, jeg kunne flytte ut fra sørlandet, det var ikke noe som stoppet meg, jeg tenkte mer familie nærhet, var derfor jeg ville være på sørlandet, men jeg tenkte at hvis jeg fikk en spennende jobb ville jeg sikkert vært der også.

Så hvilke bekymringer hadde du angående fremtiden generelt?

Det var vel mer sånn hverdagslige bekymringer, som strekker tiden til i forhold til studiemessig og jobbe med skole. Jeg jobbet jo mest med skolen, vi trente veldig hver eneste dag, 2 timer timer trening med kickboxing så da var det ikke så mange timer igjen av døgnet. Så det er sånn, får tiden til å strekke til da, egentlig.

Så det var ikke sånn at du var bekymret for klimaendringer eller krig eller terror?

Nei, altså vi levde jo gjennom 9/11, da var vi 11 år, så det lå jo kanskje der, men det var ikke så mye vi tenkte på egentlig. Vi var jo så unge når det skjedde.

Så du var ikke redd for at for eksempel politisk ekstremisme skulle bli et så stort problem at det skulle bli et hinder?

Nei, nei, ikke noe sånn. Disse tankene var utenfor min…

Og du var heller aldri bekymret for at du kunne ende opp med å streve med fattigdom eller å ligge utenfor samfunnet?

Nei, det eneste jeg kanskje var mer nervøs for er kanskje kidnapping da, vi ble nesten kidnappet i Tyskland da, min bror var sånn 13 år, så kom de å vinke oss inn i bilen med godteri, også jeg løp inn men min bror, de løp etter han da mens jeg løp inn i restauranten, jagde de litt rundt, kanskje akkurat det påvirket meg mer kidnapping messig, men ikke sånn krig og terror og vold, men mer som uforutsette kan skje da, veldig sånn individualistisk uforutsette ting, men ikke sånn krig kommer til landet.

Intervju: Mann 81 år

I hvilket tiår var du tenåring?

Ja, det var 50 årene

Og hvor bodde du da?

Da bodde jeg i kristiansand i kvadraturen

I?

I festningsgaten selvfølgelig. To år før

Hva var dine generelle forventninger om fremtiden?

Ja, det var vel å få meg en jobb tenker jeg, det var vel det som stod i fokus.

Hadde du noen forventninger om at du kom til å bli successful eller

Det var litt tidlig tror jeg, men når jeg kom midt ut på 50 tallet så begynte jeg å få litt tanker om hva jeg skulle gjøre

Som en helhet, så du lyst på fremtiden, gledet du deg til å bli voksen?

Ja, det gjorde jeg. Jeg er jo født under krigen, eller før krigen, og på 50 tallet var det jo oppbygging av Norge, da var det stadig fremskritt, så kom bilene og sånt, ikke sant.

Så lurte vi på om presset var veldig stort for å lykkes i forhold til jobb, karriere, familie?

Nei, følte ingenting.

Så det var ikke noe press til å få masse penger og bli rik?

Nei, det tror jeg ikke jeg gjorde. Jeg følte vel et press men det var vel mer press fra meg selv kanskje, at jeg ville bli et eller annet.

Så ikke noe fra familien?

Nei, det gjorde jeg ikke.

Så du for deg at du skulle få en stabil jobb med stabil inntekt?

Ja, det gjorde jeg faktisk.

Hva trodde du at du kom til å jobbe med?

Nei, jeg trodde at jeg skulle jobbe med… jeg begynte som visergutt.

Hva er det?

Det er å jobbe i et firma som selger varer også sykler du rundt, eller ja, en koloniale forretning,så sykla du rundt og leverte varer, 1 kr timen.

Men hadde du noen tanker om at jeg skal bli forretningsmann, eller lege?

Faktisk etterhvert ja. Ikke lege, men mer sånn… ikke sånn akademisk, det hadde jeg ikke noen forventning om.

Så hadde du et klart ønske om hva du ville bli?

Nei, det var vel sånn litt i … men jeg likte godt etter hvert som jeg vokste til så fikk jeg jobb på lager, og det var sånn koloniale varelager, og det er godt for deg, da kunne jeg pakke varer og da kunne jeg bruke litt krefter og sånne ting.

Så det var ikke sånn at du hadde en drøm om et yrke som var din største drøm?

Det var nok noe som lå baki.

Hva da?

Nei, det var jo å komme inn i forretningsdrift

Og hvordan gikk det?

Det resulterte jo i at når jeg var 22 år gammel starte jeg en kolonial bedrift. Og den drev jeg da i 9 år. Så det var liksom det.

Hadde du et ønske om å stifte familie?

Nei, jeg … etterhvert som man vokser til å ble jo det kanskje…

Det var ikke sånn at du tenkte jeg har lyst til å ha 3 barn

Nei, det hadde jeg ikke

Men hadde du håp om å en gang gifte deg, å ha det store huset og barn og…

Jeg tror ikke det var et veldig stort mål, men jeg bare det var noe som gikk seg til.

Det var naturlig at det skulle skje da?

Ja, det tror jeg faktisk.

Hvor forventet du å bosette deg? Hadde du et ønske om å flytte et annet sted enn Kristiansand?

En gang i tiden hadde meg og to kamerater meg og to kamerater vi hadde en tanke om at vi

skulle flytte ned til australia. Men det ble ikke noe ut av det, men jeg har aldri hatt noe ønske om å flytte ut av kristiansand, jeg føler at dette er stedet for meg.

Hadde du noen bekymringer angående fremtiden? Bekymret du deg for krig, eller fattigdom, klimaendringer?

Ja, tenker du på den tiden jeg var tenåring?

Ja, ikke nå.

Jeg tror ikke det. Vi hadde just hatt en krig, det var jo uro men jeg kan ikke si det preget meg noe. Tror ikke det.

Var det noen forventninger til å ta videre utdanning som universitet eller sånn?

Nei, det var det ikke, men jeg tok det i form av handelsskole. Og det var jo greit å ha i forbindelse til at jeg hadde butikk, for før i tiden måtte du ha et handelsbrev for å drive butikk. Og da måtte du ha en eksamen fra handelsskole. Og det var nok for meg.

Og du var motivert for det?

Ja, den handelsskolen var sånn at jeg kunne kombinere det med en jobb jeg hadde, for skolen var hver dag i 3 år, på morgenen.

Hvor lenge varte utdanningsløpet ditt, hvor mange år gikk du skole til sammen?

Ja, 7 år på folkeskolen, også 8, det er åttende år, også 3 år på handelsskolen, det var 11 år. Det var mer enn nok for meg.